

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 33
10/2018
10. marec 2018

Cena 0,50 €

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845 VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

PUBLICISTA ĽUDOVÍT ŠTEVKO O KULMINÁCII HANEBNOSTI
Strana 4.

KTO FABRIKUJE KAUZY NA NESTABILITU ŠTÁTU?
Strana 5.

AKAD. MAL. VILIAM HORNÁČEK: ČAS ZNOVA DOZREL – KONAJTE!
Strana 6.

SLOVENSKÉ ARMÁDNE ÚTVARY SA PREZBROJENIU NEVYHNÚ
Strana 7.

KAROL ANTON MEDVECKÝ A JEHO ČINORODÝ ŽIVOT
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Úžasná žena, úžasný úspech na olympiáde. Pani Nasťa Kuzminová. Jej meno skloňovali všetci Slováci a zrejme aj ďalší občania, ktorí žijú na Slovensku a tešia sa z úspechov, ktoré svet poznáva pod slovenskými farbami – modrou, bielou a červenou. Pod touto za srdce chytajúcou farebnou trojkombináciou. Nebolo ani dôležité, či sa táto mimoriadne úspešná športovkyňa volá Kuzminová alebo Kuzmina. Ani to nebolo dôležité, že pochádza z Ruskej federácie. Nikomu to neprekážalo a je dobre, že to tak bolo. Išlo totiž o čosi podstatnejšie, hmatateľnejšie, bytostnejšie a najmä – po dlhšom čase zas prítomné. Išlo o „náš“ úspech. Zdá sa, že Slovensko sa zo svojich úspechov teší spontánne, celonárodne a nefalšovane. So smútkom však treba dodať, že nanajvýš tak z tých športových. Veď sa pamätáte – aj to bolo iba nedávno – ako sme na olympiáde zdolali Rusov. Treba sa nám z týchto občasných radostí podučiť. A preniesť tú emočnú vlnu aj do iných oblastí. Tešiť sa z toho, že na Slovensku vychádzajú skvelé knižky, tešiť sa z toho, že slovenskí vedci sú výsledkami svojej práce často uznávanými kapacitami aj v najvyhlásenejších centrách vedy v zahraničí. Že našinci dokážu zaujať. Že Slovensko dokáže upútať. A nielen tragédiou, ktorá sa stala tiež nedávno. Slovensko je vážená a úspešná krajina vďaka tvrdej práci jej obyvateľov, vďaka tradičnej slovenskej pokore, ktorú máme v povahách, a vďaka našej skromnosti. Ktorá je neraz pod čiarou pomerov zvyčajných v bežnej Európe.

Tešme sa aj z toho, že sa začalo dariť poľnohospodárstvu, že sa opäť spájajú výrobné podniky v tomto odvetví, tešme sa predsa aj z toho, že opäť náš tradičný ťažký strojársky priemysel má šancu rozbehnúť výrobu. Áno, vraví sa, že bez dôvodu sa smejú a tešia iba ľudia s narušeným duševným zdravím. To však nie je náš prípad – my dôvody máme, a je ich naozaj dosť. Stačí ich iba vidieť, akceptovať, a nie a priori odmietať. A treba si tiež pamätať, že to sú naše úspechy. Možno nie olympijské, ale tiež sú v tej najvyššej súťaži. Súťaži o lepší život pod tým takmer večným slnkom.

Ivan BROŽÍK

R - 2018011

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
10
9 770862 882007

Opozícia nehľadá páchateľa zločinu, ale podnecuje vášne na pád vlády

Talianska stopa zrejme neprinesie riešenie

Maroš SMOLEC – Ilustrácia: Ľubomír KOTRHA

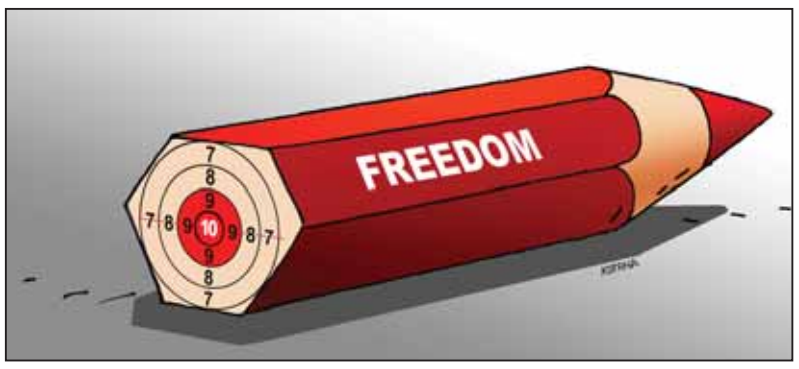
„Vrah chcel destabilizovať štát. Vybrali si Kuciaka, pretože bol slušný, milý, sympatický, nikdy nikomu neublížil a zároveň sa vedelo, že pripravuje článok o prepojení mafie a politikov. Aj keď článok neprinášal nič nové, hodilo sa to, aby padla vláda,“ povedal pre portál hnonline.sk bezpečnostný analytik a bývalý novinár Milan Žitný. O Žitnom pritom nikto nemôže povedať, že je akýmkoľvek spôsobom prepojený na vládnu stranu SMER-SD alebo podporovateľom Roberta Fica a jeho politickej družiny. Vždy vystupoval ako kritik vládnych miest, ak ich bezpečnostná politika mala medzery.

O to zaujímavejšie je, že práve nezávislý expert M. Žitný vyjadril takýto názor, ktorý naznačili aj vládni politici najmä zo strany SMER-SD. Zaiste nie preto, že im chcel politicky nahrávať, ale preto, že ako skúsený odborník vníma tzv. taliansku stopu ako falošnú.

■ **PREVEROVAL FAKTY**

Nesprávnosť talianskej stopy smerujúcej ku kalábrijskej mafii ‘Ndrangheta má racionálne jadro a potvrdzujú to viaceré indície. Prečo by jej príslušníci zavraždili novinára, ktorý uvedenú kauzu neodhalil, len ju získal od iných kolegov a len preveroval fakty. Nebol investigatívec v pravom slova zmysle, skôr analytik zameraný na preverovanie faktov. Potvrdil to aj šéfredaktor portálu Aktuality.sk Peter Bárdy: „Je divné, že by niekto zavraždil práve jeho. Nikdy nešiel do žiadneho nebezpečného stretu. Robil dátovú žurnalistiku.“ Údajné podvody talianskych podnikateľov v poľnohospodárstve, ktorí žijú dlhodobo na Slovensku a vraj zneužívali dotácie podporujúce poľnohospodárske aktivity a prepojenie na niektorých vládnych úradníkov priamo pod riadením premiéra, jednoducho neboli jeho novinárska parketa.

Články na rovnakú tému, ako bol ten Kuciakov nedopísaný, zverejnil ešte v roku 2016 bulvárny týždenník Plus 7 dní. Ich autorka Jana Šimíčková naznačovala rovnaké prepojenia talianskych

podnikateľov na poradkyňu premiéra M. Troškovú a politika V. Jasaňa. Pre portál hnonline.sk doslova uviedla: „Môj text bol zverejnený a prebehol úplne bez povšimnutia. Žiadne reakcie, žiadne vyhrážky.“ Mimochodom, nedokončený Kuciakov článok v sebe neobsahoval nijaké jednoznačné a potvrdené informácie o trestnej činnosti údajných talianskych mafiánov alebo priame prepojenia na vládnych politikov. Za takéto články sa jednoducho úkladne nevraždí.

Kalábrijská mafia je sofistikovaná skupina zameraná na trestnú činnosť. Predpokladajme, že by si vraždu objednala. Iste by jej spolupracovníci neboli takí naivní, že by potom niekoľko dní čakali, kým ich slovenská polícia zatkne. Ak teda stojí za vraždou taliansky podnikateľ Antonio V. a jeho známi, prečo by tri dni v pokoji čakali vo svojich vilách na východe Slovenska a nezmizli z územia Slovenskej republiky. Veď médiá hneď na druhý deň po vražde začali ich mená zverejňovať. Dobre vedeli, že polícia ich bude kontaktovať, a preto ich rozhodnutie zostať na Slovensku je tiež výrečné, ak nie smerodajné.

O nepravdepodobnosti talianskej stopy hovoria aj talianski experti na zločinecké skupiny. Expert na mafiu spisovateľ Antonio Nicaso uviedol, že na rozdiel od Cosa Nostry nepoužíva ‘Ndrangheta rituálne vraždy. Dokonca sa zabíjaniu vyhýba. „Vychádzajúc z histórie tejto skupiny je nepravdepodobné, že ‘Ndrangheta by sa podieľala na zavraždení novinára,“ dodal pre hnonline.sk. Podobne sa vyjadril taliansky novinár denníka La Repubblica Giuliano Foschini. Podľa neho je veľmi nepravdepodobné, že vraždu si objednala alebo uskutočnila ‘Ndrangheta, keďže sa na ňu teraz upierajú mnohé oči po celom svete. Podľa neho nezabíja novinárov, a už vôbec nie nevinné obete, ktorou bola jednoznačne Kuciakova priateľka M. Kušnírová. Napokon, podozriví talianski podnikatelia boli do 48 hodín prepustení na slobodu bez obvinenia zo skutku, zo spáchania ktorého boli podozriví.

■ **KOMU NA PROSPECH?**

Násilná smrť dvoch mladých ľudí je zločin, ktorý musí byť potrestaný. Je to tragédia pre pozostalých. A politicky sa prižívovať na smrti obetí je skutočne neľudský spôsob napĺňania vlastných záujmov. Žiaľ, takto sa začali po vražde správať viacerí slovenskí politici. Zavraždenie novinára, ktorý len preveroval už známe fakty a zameral sa pritom na taliansku mafiu s údajným prepojením na slovenské vládne kruhy, im padli naozaj vhod. Údajné spojivá s talianskou mafiou sa nepotvrdili, ale na politický profit to opozícii stačilo. Preto začali organizovať občianske protesty na pád vlády. Akoby slovenská vláda bola za vraždu zodpovedná. Namiesto uctenia si pamiatky slušných ľudí, ktorí nedobrovoľne opustili tento svet, spustili slovenský majdan. V čase uzávierky tohto čísla ešte nebolo jasné, či im toto zneužívanie tragédie napokon vyšlo. Lenže aj čiastkový úspech je dobrý. Vládnu koalíciu opustil poslanec za Most – Híd I. Janckulík, prebehlík zo strany Sieť.

3 OTÁZKY PRE: Dr. Mariána OSTATNÍKA, CSc., publicistu, vedeckého pracovníka

Bola kampaň prezidenta Kisku zákonná?

● Ako prvý ste po zvolení Andreja Kisku do funkcie prezidenta SR podali na neho trestné oznámenie za volebný podvod. Čo ste si od toho sľubovali?

Skôr to nešlo – až po úmyselnej, svojvoľnej, cielenej, pripravovanej nezákonnosti kandidáta, občana Andreja Kisku. Ako vedeckému pracovníkovi mi išlo o využitie občianskych práv a povinností a súčasne o preverenie prezidentských volebných, morálnych hodnôt, postupov a demokracie na Slovensku. Trestné oznámenie som podal 23. 4. 2015 na GP SR. Pre trestnú kvalifikáciu je rozhodujúce, ako sa Andrej Kiska dostal k prezidentskej moci a postu vrchného veliteľa Ozbrojených síl SR.

● Podľa Ústavy SR je odvolanie prezidenta republiky takmer nemožné. Stíhať ho možno iba za úmyselné porušenie ústavy alebo za vlastizradu. Dá sa to dosiahnuť referendom alebo cez parlament. Ak by však v ľudovom hlasovaní nehlasovala nadpolovičná väčšina všetkých oprávnených voličov za odvolanie prezidenta, začalo by mu plynúť nové funkčné obdobie a predseda parlamentu by musel rozpustiť NR SR a vyhlásiť nové voľby. Nie je aj to dôvod, že prezidentovi sa vlastne oplatí občanov provokovať?

Predvolebná kampaň A. Kisku podľa mňa nebola v súlade so zákonom. Občanom treba pripomenúť, že Kiska nebol ešte prezident, ale iba občan, keď porušil volebný zákon ako kandidát. V rámci vyúčtovania volebnej kampane sám dokladoval a písomne potvrdil, že v dvoch kolách minul na kampaň 1 346 075 eur, čím zákonnú sumu prekročil takmer desaťnásobne! Kto porušuje akýkoľvek zákon, nemá byť v demokratickom štáte prezident.

● Napriek všetkým prekážkam podali ste na prezidenta Kisku niekoľko trestných oznámení. S akým výsledkom?

Dokonca ma vyšetrovala kriminálka, a nie Kisku... A stále nič! Poslal som oznámenie na GP SR, MF SR, NKÚ SR, ombudsmanke, NAKA, PZ SR, NR SR, vláde SR, poslancom! Ako občan som si plnil svoju povinnosť a fakticky zastupoval štát grátis v boji proti najvyššej volebnej korupcii.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ
Foto: autorka

V SNN 11/2018 SI PREČÍTATE

■ Prvý slovenský guvernér Imrich KARVAŠ sa osobne zaslúžil o silnú slovenskú korunu
■ Predseda Matice slovenskej Marián GEŠPER o prvých sto dňoch vo vedúcej funkcii
■ Globalizované problémy ekonomiky starého európskeho kontinentu naďalej pretrvávajú

Soros sa sám pasoval za strážcu verejného poriadku a kontrolóra vlád

Otvorená spoločnosť hodlá zmeniť svet

Anna HROMJÁKOVÁ – Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

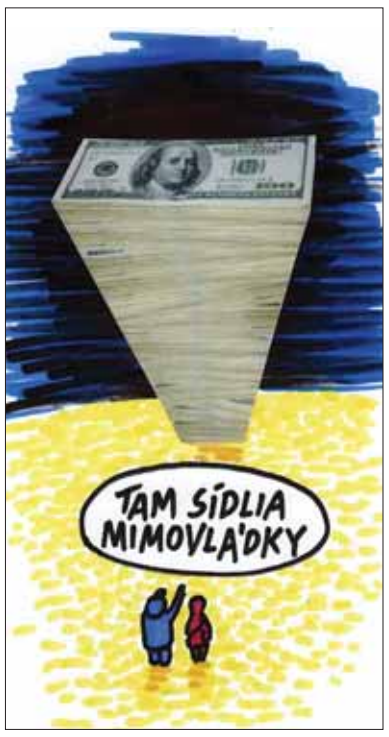
V ostatnom čase viac než v minulosti sa v médiách vyskytuje meno Georga Sorosa. Tak rutinne, akoby každý vedel, kto to je a čo robí. Zvyčajne sa charakterizuje ako americký finančník a filantrop s maďarskými koreňmi. Menej sa vie o jeho literárnej činnosti. Napísal niekoľko kníh a je zaujímavé, s akou otvorenosťou hovorí v nich o svojich ambíciách zmeniť svet. „Mojím cieľom je spraviť svet lepším," píše v úvode knižky Vek omylnosti. A dodáva, že je štátnik bez štátu, ale veď „svet veľmi potrebuje štátnikov bez štátu".

Ďalej uvádza: „Ako štátnik bez štátu narážam na viaceré prekážky. Po prvé, nie som naozaj nezištný. Musím sa priznať, že túžim zapôsobiť, a to, že sa zúčastňujem na historických udalostiach, mi poskytuje uspokojenie," zdôveruje sa vo svojej knižke.

■ UZURPÁTOR MOCI

Ako uzurpátor moci odkazuje Soros svetu: „Uvedomujem si, že ma nikto nezvolil či nemenoval za strážcu verejných záujmov; tú rolu som si prisvojil sám." O zvrchovanosti štátov napísal: „Zvrchovanosť je anachronická koncepcia." Soros už v sedemdesiatych rokoch minulého storočia v Európe založil sieť svojich Nadácií otvorenej spoločnosti. Aký je jej dosah na spoločnosť, máme možnosť vidieť aj na Slovensku. Maďarská vláda sa otvorene postavila proti pôsobeniu Sorosovej nadácie v Maďarsku. „Ukončil som činnosť svojej nadácie v Rusku práve včas, aby sa vyhla prenasledovaniu, ale som odhodlaný udržiavať tam plamienok slobody," napísal v knižke. A ďalej sa v nej možno dočítať, že „poslaním (jeho nadácií) je podpora občianskej spoločnosti pri monitorovaní výkonu vlád". Otázkou je, prečo práve Soros si uzurpuje monitorovanie vlád v suverénnych štátoch. Z programu mimovládok, ktoré podporuje, je zrejmé, akým smerom sa má uberať európska politika. Ku gender ideológii a islamizácii. Teda k rozbitiu európskej civilizácie.

Soros považuje otvorenú spoločnosť za žiaducu formu spoločenskej organizácie „práve pre jej schopnosť korigovať mylné predstavy". Ale reálne jeho nadácie pracujú na vytváraní uzavretých spoločností bez možnosti pôsobenia alternatívnych názorov. Presne takých, o akých píše v závere svojej knižky: „Prvoradou úlohou vládnucej autority a zároveň kritériom jej úspechu je získanie všeobecne prijímanej ideológie. Čím širšie je nejaká

ideológia prijímaná, tým menší bude konflikt medzi záujmom kolektívu a realizovanou politikou a naopak." Tu sa treba pristaviť a poukázať na čoraz intenzívnejšie využívanie metódy Overtonovho okna pri presadzovaní cieľov záujmových skupín. To znamená, že sa do verejnosti pustí poznámka o niečom absolútne cudzom pre spoločnosť, napríklad kanibalizmus. A postupne, širokou diskusiou sa dospeje v téme tak ďaleko, že sa napokon kanibalizmus legislatívne zakotví. Pozorujeme to v prípade gender ideológie, ale aj imigrácie.

■ METÓDY NÁTLAKU

Túto myšlienku Soros ďalej rozvádza: „Častejšie však treba uplatniť istú mieru nátlaku a tento fakt treba vysvetliť pomocou nezrozumiteľných argumentov, vďaka ktorým je daná ideológia menej presvedčivá a vyžaduje využitie ďalšej sily, až kým sa tento systém založený na donútení a svojej ideológii v najhoršom nepodobá na skutočnosť."

Nepripomínajú Sorosove slová budovanie virtuálnej reality po roku 1989 v našej spoločnosti? Ide ešte o otvorenú či už o uzavretú spoločnosť, v ktorej ani násilie nie je cudzie na presadenie cieľov? Rusko i ďalšie štáty v Európe vyhnali samozvaného politika zo svojho územia. Slovensko o tom zatiaľ vôbec neuvažuje.

Okolnosti tragédie odhalili drancovanie slovenského poľnohospodárstva

Cudzinci majú z našej pôdy zlatú baňu

Štefan ZLATOŠ – Ilustračné foto: Štefan KAČENA

Slovenský roľník, ktorý pracuje od svitu do mrku, určite nemá vo dvore auto značky Ferrari a v garáži ďalšie. Má akurát tak mozole a hlavu v smútku, z čoho zaplatí faktúry a účtenky za vstupy do svojej živnosti. Náš poľnohospodár živorí, aj keď hneď vedľa neho ten zahraničný bohatne a žije v luxuse.

Niečo tu nie je dobré. Prečo sa darí tým zo zahraničia práve u nás na našich bývalých statkoch, ktoré skupujú ako žreby v lotérii a zahadzujú podľa toho, či priniesli výhru alebo nie? Prečo sa nedarí (tak) tým našim, ktorí svoje „grunty" obrábajú s vypätím všetkých síl i prostriedkov? Udalosti nedávnych dní nastolili aj tieto otázky. Témy, ktoré si nateraz nikto, žiaľ, nevšimol. Prečo tečú eurofondy cez Slovensko do zahraničia, keď sú určené pre slovenských gazdov a na ich prácu na slovenskej zemi?

■ ŠTEDRÉ DOTOVANIE

Vraždu musia odhaliť orgány činné v trestnom konaní. No systém, ktorý zjavne nepodporuje slovenských gazdov, musia preveriť naši politici, poslanci a odborníci z oblasti poľnohospodárstva. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Pôdohospodárska platobná agentúra sú súčinné s orgánmi činnými v trestnom konaní a s Národnou kriminálnou agentúrou. To je predvídateľné a potrebné. Pre parlamentný pôdohospodársky výbor i pre samotný rezort je však do budúcnosti nesmierne dôležité aj analyzovanie našich zákonov, ktoré umožňujú, že sme čiastočne iba krajinou, cez ktorú eurofondy určené pre Slovensko tečú do zahraničia tamojším súkromným subjektom. Len za roky 2015 a 2016 sa firmám, napojeným na podozrivé talianske rodiny, podarilo získať od Poľnohospodárskej platobnej agentúry a zo slovenských zdrojov na priamych platbách viac ako osem miliónov eur, ďalšie státisíce eur čerpali v rámci projektových dotácií. Oprávnenosť týchto platieb je sporná.

„V jednom prípade si firma vypýtala platby na osemnásobok plochy, ktorú skutočne obrábala. V inom prípade si zase pýtala platby na plochy, za ktoré neplatila nájom a nemala na ne užívacie právo," píše sa v poslednom článku novinára Kuciaka, uverejnenom až po jeho smrti. A to je iba jeden jediný prípad, ktorý presiakol na „svetlo Božie". Koľko miliónov a miliárd, ktoré mali pôvodne podporiť našich gazdov, našu poľnohospodársku výrobu, naše lesníctvo a celý náš vidiek sa prelialo už do zahraničia?

■ KOHO PODPORUJEME?

Sú to finančné zdroje Európskej únie, ktoré v rámci solidarity poskytuje spoločenstvo Slovensku na rozvoj Slovenska. Nie sú to zdroje z neba. Slovenská republika do Fondu solidarity prispieva nemalou sumou. Doteraz sme boli v súvahe týchto výdavkov a príjmov úspešnými čerpateľmi zdrojov EÚ. Nie sme však náhodou z pohľadu udalostí uplynulých dní a súvislostí, ktoré sa počas nich vyplavili na povrch, už roky iba čistými platcami? Naši gazdovia sa oprávnene pýtajú, či je toto s kostolným poriadkom a či to tak má zostať naďalej. Pretože potom podpora fondmi EÚ do nášho poľnohospodárstva je nanajvýš tak iluzórna.

Tejto téme sa v našich i vo vašich Slovenských národných novinách budeme intenzívne venovať. Oslovíme politikov i odborníkov s otázkami, ktoré by systém čerpania podporných fondov mali objasniť. Aby sme mali všetci jasno v tom, ako je to vlastne s podporou poctivých slovenských gazdov na Slovensku.

Geometria krajiny dokáže z nadhľadu vytvoriť pôsobivé obrazy. Pri starostlivejšom pohľade a nahliadnutí do katastrov a vlastníckych listín by sme očarenie neraz vymenili za rozčarovanie, komu slovenská pôda patrí...

VŠIMLI SME SI

Kone kráľov a králi koní

Zaujímavé je, že žriebätá lipicanov prichádzajú na svet úplne čierne a až postupne v priebehu niekoľkých rokov sa ich vzhľad mení na charakteristické biele sfarbenie. Lipicanský krásavec z Topoľčianok.

Do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska zapísali koncom minulého roka na návrh Národného žrebčína Topoľčianky, š. p., tamojší chov plemena koní lipican. Lipicanský kôň je jedno z najstarších kultúrnych plemien koní v Európe. Vyšľachtili ho v dvornom žrebčíne v slovinskej Lipici, založenom v roku 1580. Odtiaľ sa rozšíril chov týchto koní, obľúbených pre svoju tvrdosť, skromnosť, živý temperament, dobrý charakter a učenlivosť, do viacerých žrebčínov bývalej monarchie – Kladrúb nad Labem, Kopčian aj do chýrnej dvornej španielskej jazdiarne vo Viedni, kde ich vystúpenie obdivuje celý svet a právom im prisudzuje označenie „kone kráľov a králi koní!".

Výborné morfologické, fyziologické a biologické vlastnosti lipicana prispeli k tomu, že chovné knihy zaznamenávajú niekoľko línií a rodín lipicanov, ktoré pretrvali dodnes. Bývalý minister pôdohospodárstva SR Stanislav Becík umožnil novinárom spoznať chov lipicanských koní v Národnom žrebčíne Topoľčianky, ktorý po „rozprášení" iných chovov a znevážení dlhodobých plemenných kníh (trebárs v Motešiciach) zostáva pýchou Slovenska, tak ako to ukázal na slávnostnej prezentácii počas zápisu krátky film o chove týchto krásnych a ušľachtilých zvierat v Topoľčiankach.

Text a foto: Emil SEMANCO

Väčšina komunálneho odpadu končí na povrchových skládkach

Nestaňme sa smetiskom Európy

V susednom Česku skončí na skládkach menej ako štyridsaťpäť percent komunálnych odpadov, na Slovensku je to takmer o polovicu viac – teda šesťdesiatsedem percent. V susednom Rakúsku sú to dokonca len štyri percentá. V odpadovej politike na Slovensku je čosi zhnité, a nie je to iba samotný odpad.

Neudržateľnosť situácie v odpadovom hospodárstve ako prvé pochopilo severské Švédsko. Teraz zažíva priam revolúciu v recyklovaní. Švédi dokážu efektívne spracovať a využiť až deväťdesiatdeväť percent doma vytvoreného odpadu. Na skládkach a v spaľovniach tam skončí už len jedno percento odpadu švédskych domácností.

Porovnateľný údaj zo Slovenska sme už uviedli, o niečo vyššie percento majú len Rumuni, Lotyši, Gréci či Chorváti. Brusel žiada, aby sa do roku 2020 recyklovalo päťdesiat percent odpadu v každej členskej krajine.

„Aj preto na Slovensku meníme odpadovú politiku, aby sa odpad oplatilo triediť a recyklovať, a tým sme výrazne obmedzili skládkovanie," povedal nedávno minister životného prostredia László Sólymos. Ním vedené ministerstvo pripravilo zásadnú reformu zákonných poplatkov za skládkovanie odpadov, ktorá má viesť k ešte väčšej dynamike nárastu triedeného zberu a recyklácie odpadov. Čoraz viac sa hovorí aj o zelenom alebo obehovom hospodárstve.

Pre všetky členské štáty Európskej únie platia tie isté „základy" štátnych právnych predpisov, a to vo forme smerníc vydávaných Európskym parlamentom a Radou Európy. Preto sa smerovania odpadového hospodárstva v jednotlivých krajinách EÚ výrazne nelíšia. Hlavný cieľ krajín v oblasti odpadového hospodárstva je teda rovnaký, no spôsob, akým ho dosiahnu, je individuálny. Úroveň odpadového hospodárstva, s ktorou tá-ktorá krajina vstupovala do EÚ, bola často poznačená aj jej predošlým historickým vývojom.

Pre štáty EÚ 27 platila povinnosť do 12. decembra 2010 implementovať smernicu č. 2008/98 ES o odpadoch do národnej legislatívy. Smernica zavádza ciele na opakované použitie a recykláciu odpadu z domácností, ako papier, plasty, kovy, sklo a biologický odpad, najmenej na úrovni päťdesiatich percent hmotnosti z produkcie komunálneho odpadu, a to do roku 2020. Slovensko dosiahne podľa výpočtov s najoptimistickejším rastom, v roku 2020 mieru recyklácie tuhého komunálneho odpadu iba okolo dvadsať percent.

V nedávnom období sme u nás zaznamenali viacero podnetných iniciatív pri podpore triedenia tuhého komunálneho odpadu najmä v menších mestách a obciach. Tie však v celoslovenskom meradle vytvárajú iba zlomok skládkovaného odpadu. Na rade sú teda urgentne veľké mestské aglomerácie a samotné veľké mestá.

Text a foto: Ján ČERNÝ

ČO INÍ NEPÍŠU

Každodenná realita skládok odpadu.

Pudy a atentát na pravdu

Roman MICHELKO

Minulú nedeľu Slovensko v podstate prvý raz zažilo vraždu investigatívneho novinára a v tomto prípade obludný zločin zasiahol aj jeho priateľku. Strieľanie investigatívcov na Slovensku, na rozdiel od Ukrajiny, nepatrí k dennému chlebu novinárov. Ak mám byť celkom presný, tak pred desiatimi rokmi zmizol a odvtedy je nezvestný ďalší novinár Paľo Rýpal, ktorý tiež písal o mafii (ten však písal o mafii slovenskej, nie talianskej), a aj keď je veľmi pravdepodobné, že už nie je medzi živými, nebol popravený verejne, odstrašujúcim spôsobom a takpovediac rituálne. Na Slovensku akoby tým padlo jedno tabu. Doteraz boli vzťahy medzi novinármi a objektmi ich kritiky logicky napäté. Obe strany si však „strážili hranice“. Bojovalo sa justičnými prostriedkami, novinári píšuci o Pente by o tom vedeli hovoriť. Verbálne zastrašovania či nadávky pri (ne)kvalite niektorých žurnalistických výstupov či mediálnom raketingu (výpalnom) asi ani nikoho nemohli prekvapiť. Každopádne, najväčšia zaznamenaná miera útoku na novinára bola fyzická inzultácia, rozbité či podpálené auto.

Krehké prímerie, ktoré neformálne platilo medzi novinármi a tými, o ktorých kriticky písali, porušil príchod talianskych aktérov. Dnes je jasné, že Ndrangheta, teda kalábrijská mafia, si na Slovensko priniesla aj svoje metódy. Investigatívny novinár Ján Kuciak, asi tak ako mnohí iní, nepostrehol, že píše o ľuďoch, ktorí neprijali naše pravidlá. Zároveň sa však najpravdepodobnejší zadávatelia jeho vraždy veľmi prepočítali. Ak si mysleli, že týmto obludným aktom niekoho zastrašia, tak dosiahli presný opak. Kuciakovu ešte nedopísanú reportáž ako výraz solidarity zverejnili všetky relevantné slovenské médiá a v podstate banálna kauza rozkrádania eurofondov, prípadne iných bytových či DPH podvodov sa stala kauzou prvej kategórie.

KOMENTÁR

A skutočne, Smer-SD má minimálne vážny reputačný problém. Väzby premiérovej asistentky Troškovej a exposlanca a donedávna ešte tajomníka Bezpečnostnej rady štátu Jasaňa na talianskeho „podnikateľa“ Vadalu sú jasne zdokumentované. Podstatný je však charakter týchto vzťahov, predovšetkým, či a ako z nich „talianski východniari“ ťažili. Ak sa tak stalo, najmä pri tunelovaní eurofondov a pri dépéháčkach, je takmer isté, že im hladký priebeh podvodov zabezpečovali lokálne východniarske politické väzby a nevybavovalo sa to na úrade vlády. Nech to však bolo akokoľvek, šanca, že by sa kauza po takej obrovskej medializácii dala zamiesť pod koberec, je nulová. Smutná na tom všetkom je najmä skutočnosť, že opozičným politikom, predovšetkým Matovičovi, nejde v prvom rade o objasnenie tohto zločinu, ale pokúša sa túto smutnú udalosť zneužiť na vyvolanie druhého slovenského Majdanu. Ten prvý v lete 2016, ako vieme, skončil totálnym fiaskom. Je pravda, že takéto smutné udalosti občas dokážu priam skokovo posunúť spoločnosť. Atentát na sudcu Falconeho v roku 1992 zmobilizoval taliansku spoločnosť tak, že sicílska odnož mafie Cosa Nostra je odvtedy v defenzíve. V konečnom dôsledku to viedlo k úplnej deštrukcii tradičných talianskych politických strán a k nástupu nových politických aktérov, napríklad Forza Italia.

Treba však zdôrazniť, že Taliansko pred rokom 1992 a Slovensko v súčasnosti sú neporovnateľné prípady. Kým tam boli vraždy nepohodlných sudcov, policajtov či novinárov na dennom poriadku, na Slovensku je niečo také absolútny exces. Na druhej strane je však neoddiskutovateľné, že táto udalosť ovplyvní aj našu politickú scénu. Skutočnosť, že Trošková a Jasaň boli postavení mimo služby, je len to najmenšie minimum.

Podstatne vyššiu politickú váhu mala demisia ministra kultúry Maďariča. Iste, nájsť príčinnú súvislosť medzi vraždou novinára a odstúpením ministra, je možné len pri veľmi bujnej fantázii. Maďarič však už dlho hľadal vhodnú zámienku, ako odstúpiť so cťou, keďže svoj vnútrostranícky boj o očistu Smeru nateraz prehral a týmto krokom chcel svojmu postoju dodať rádovo vyššiu váhu. Nasledujúce týždne na našej politickej scéne budú hektické, budú iste aj politicky vyostrené, je veľmi pravdepodobné, že opozícia sa znova pokúsi odvolať Kaliňáka či dokonca Fica, ale všetci, aj žurnalisti a aj ako-tak súdna opozícia, ak taká existuje (SME RODINA – Boris Kollár), by si mali uvedomiť, že ich cieľ by mal byť objasniť vraždu mladého novinára, a nie v mene tých najnižších politických pudov ďalej páchať atentát na pravdu.

Nie Putin, Rusko má problémy

Dušan D. KERNÝ

Dva týždne pred voľbami prezidenta Ruskej federácie vystúpil Vladimír Putin s posolstvom o stave mnohonárodnostného štátu so zložitou federálnou štruktúrou. Večer predtým štátna televízia ponúkla divákom, ktorí ešte s jej politicko-propagandistickými reláciami nestratili trpezlivosť, besedu kandidátov na úrad prezidenta. Bol to aj na ruské pomery nevídaný kabaret plný prekrikovania a hádok, opakovania známych scén s oblievaním vodou. Novinkou bolo častovanie jedinej ženskej účastníčky besedy nadávkami, z nich slovo hlupaňa (po rusky dura) bolo tuším najmenej vulgárne.

Na mediálne presadzovanie osobnosti Vladimíra Putina sme si zvykli a jeho profesionálne okolie teraz pripravilo priam prezentáciu problémov Ruska, ktorým bude čeliť ktokoľvek v úrade prezidenta. Namiesto veľkolepého ruského štátneho znaku sa za Putinom premietali na veľkej ploche grafy – názornosť ako na veľkom politickom školení. Cieľom bolo dokumentovať, akým problémom čelí Rusko – a s ním akákoľvek skladba politických síl bez ohľadu na osoby. Ďalším evidentným zámerom prezentácie bolo

POZNÁMKA

odkázať za more, že Rusko nebude ustupovať pred nijakým ohrozením, čo mala demonštrovať animácia novej nezničiteľnej transkontinentálnej rakety aj chvála ďalšieho účinného ruského arzenálu. Vybranému publiku sa určite dobre počúvalo ubezpečenie, že v najbližších šiestich rokoch si Rusko upevní pozíciu medzi piatimi najvýkonnejšími ekonomikami sveta. O šiestich rokoch nebola reč náhodou. Je to čas výkonu funkcie prezidenta a v Rusku málokto pochybuje, že ním opäť nebude Putin. Nielen do elitného auditória, ale do terajšej vládnej politickej triedy aj celej ruskej spoločnosti vlial sebavedomie vyhlásením, že Rusko bude o svojej prítomnosti a o svojej budúcnosti rozhodovať samo. Je to podľa neho neľahké – lebo do roku 2024 klesne počet ľudí v aktívnom pracovnom veku o dva milióny. Je tiež nevyhnutné zvýšiť výdavky na rodiny, matky a deti takmer na dvojnásobok terajších. Počet ľudí žijúcich na hranici alebo za hranicou biedy sa prudko znížil, ale ešte stále sú to milióny. Mnohí pracujúci žijú veľmi skromne, lebo oni a ich rodiny, a tiež ide o milióny, sú v pasci na hranici životného minima. Zmeniť sa musí „archaická štruktúra pracovných miest a pracovnej sily“. Prezident Putin hovoril o potrebe zvýšenia výdavkov na rodiny, zdravotníctvo, obnovu nemocníc, vzdelanie, o potrebe vytvoriť vyše dvestotisíc miest v jasliach. Opakoval to, čo navrhujú ruskí liberálni analytici, ktorí spájajú potrebu zvyšovania týchto výdavkov so znižovaním rozpočtu na zbrojenie.

Z týchto kruhov presne pochádza naliehanie na podstatné zlepšenie infraštruktúry federácie, ciest, železníc, leteckého spojenia, ako aj na vytvorenie tranzitného uzla dopravy z Ruska, a tiež veľkých dátových serverov, teda ruskej dominancie, a najmä internetovej suverenity. Teda suverenity, ktorú drvivá väčšina štátov EÚ nemá a je závislá od USA. Ukladanie veľkých dát a vysokorýchlostný internet po celej federácii je aj súčasťou likvidácie archaickej štruktúry pracovných miest.

Pre nás je Putinovo posolstvo pohľadom na psychologickú výbavu ruskej politickej špičky. Je to pohľad na politiku a pomery v štáte, ktorý čelí dlhoročným sankciám a vytrvalej propagandistickej vojne Západu. Je to aj pohľad na sebavedomie štátu, ktorý vytvoril nové druhy zbraní, ktoré už nie sú odvodené od sovietskej základne a vzorov. Zbraní schopných prekonávať akékoľvek iné svetové systémy. Pre nás je otázka: čo sme dosiahli sankciami? Je odcudzenie Ruska ako národa, ekonomiky a obrany skutočný cieľ štátov Európskej únie?

AKO BOLO, ČO BOLO

Výsledky sú zlé, smer je dobrý

Peter VALO

Šéf agentúry Pro Hokej Richard Lintner priznal, že spolu s Kristiánom Dufincom dotvárali oficiálnu hymnu hokejovej Tipsport extraligy. Je to vraj pozitívna a burcujúca skladba. Porovnajme ju s hokejovým šlágrom z čias, keď nám robila radosť Demitrova a Lintnerova generácia: Nech, Bože, dá, nech, Bože, dá, veď my na to máme, / nech, Bože, dá ten víťazný gól, / nech, Bože, dá, veď dobre to hráme, / aby na nás nik nezabudol. Tieto hviezdy rástli v predprevratových časoch, keď o kvalite budúceho hokejistu nerozhodovali peniaze rodičov a hrali naozaj dobre.

V novej hymne sa spieva: Konečne tu máme zmenu, / i keď sme len na začiatku menu. / Z textu sa ďalej dozvieme: Tak ťahajme spolu za jedno lano! / Nech sa Slovač budí spokojná každé ráno. Namiesto eufórie z „Nech, Bože, dá“ sa valia frázy zo slovníka politikov. V novej hymne nie je čosi, čo starej nechýbalo: duch a srdce.

Za jedno lano sa v hokeji neťahá dávnejšie. Pre zmenu odmietli pred rokom Handzušom inšpirovaní hráči účasť na majstrovstvách sveta. Výsledok? Horko-ťažko sme porazili Talianov najkomickejším poisťujúcim gólom v histórii šampionátu, keď si hráč súpera korčuľou kopol puk do vlastnej prázdnej bránky a nemuseli sme hrať o záchranu. V minulom roku tá zmena prišla. S novými funkcionármi a kanadským trénerom povstalo nové mužstvo. Len jedno lano nebolo. Olympijskú reprezentáciu postavili bez hráčov Slovana, ktorý síce dosahoval slabé výsledky v KHL, ale má minimálne štvoricu hráčov s výkonmi hodnými reprezentácie. Žeby sa aj do hokeja premietla vojna Fico – Kiska? Kým prvý stojí za mecenášom Slovana Širokým, druhý menovaný si pripútava metálmi ovešaných hráčov okolo Handzuša a Šatana.

A čo olympijský výsledok? Sprvu šokujúci začiatok v zápase s Rusmi, ktorí nás zjavne podcenili. Dali dva rýchle góly, prestali hrať a potom sa nestačili čudovať. Prehry so Slovincami a Američanmi a posledné miesto v skupine ukázali oslavovanú výhru nad neskoršími olympijskými víťazmi v svetle príslovia: „Ak Pán Boh dá, aj motyka strelí.“ Vedenie mužstva sklamalo, keď nedokázalo žiadať kontumáciu výsledku so Slovinskom po zistení dopingu u hráča, ktorý dal rozhodujúci gól. Skončili sme predposlední. Hokejová generalita hlása: výsledky sú zlé, ale smer je dobrý. Uvidíme, či to nezopakujú po blížiacich sa majstrovstvách sveta. Na nich máme istotu, že nemôžeme vypadnúť, lebo budúcoročné MS budú u nás.

Nuž, nalejme si čistého vína. Reprezentácia aj s veľkými menami hanebne skončila už na majstrovstvách sveta v Bratislave v roku 2011. V súčasnosti máme v NHL oproti ére Demitrovej generácie len zopár hráčov. Aj v KHL je ich pomenej. A liga? Medzi extraligovými mužstvami blúdi skupina hráčov, ktorí prežívajú doma, lebo na zahraničie nemajú, a zvonka k nám prichádzajú „hviezdy“, ktoré sa neuplatnili v bohatších ligách. Úbohé výsledky v Hokejovej lige majstrov umocnila vicemajstrovská Nitra, keď s odratými ušami vyhrala na trestné strieľania Vyšehradský pohár s maďarským Miškovcom. Žeby sme sa ocitli na úrovni maďarského hokeja... A kde budeme o pár rokov?

Čože sa to deje v našom športe? Športovísk ubúda. Mládež sa vyžíva v počítačových hrách a festivaloch à la Pohoda. Bez masy mladých hviezdy nevyrastú. Peniaze na dorastencov miznú v prebujnených zväzoch. Zamyslime sa nad slovami trojnásobného olympijského víťaza Petra Hochschornera: „Naši politici nás športovcov poznajú iba vtedy, keď sa nám darí, keď sa môžu s nami po nejakom veľkom úspechu odfotiť.“ Disciplínu, v ktorej kraľovali Hochschornerovci a Škantárovci, vyradili z olympiády. Stalo sa to za pritakávania našej Dany Bartekovej. Aj počas tejto olympiády víťazne oznámila, že MOV nerešpektuje rozhodnutie Športového arbitrážneho súdu, ktorý zrušil olympijské tresty dvadsiatim ôsmim ruským športovcom. Súťažiť nemohol ani brat našej Nasti Kuzminovej Anton Šipulin. A naša výborníčka farizejsky odovzdávala medaily našej Nasti, ktorá jednu musela vybojovať aj pre brata. Niečo zhnité je v športe slovenskom a azda aj vo svetovom.

JAZYK A DOROZUMIEVANIE

Alternatívne médiá, paralela k mainstreamovým médiám (hlavný prúd v mediálnej oblasti), ponúkajú príjemcom iný pohľad na udalosti z domova či okolitého sveta, aký ponúka väčšina médií v spoločnosti. Oba typy médií konštruujú mediálnu realitu vytvorenú na báze názorovej plurality, pričom alternatívne médiá vytvárajú priestor na prezentovanie paralelných názorových stanovísk k mainstreamovým médiám.

Mainstream optikou inakosti

Kritiku mainstreamových, resp. strednoprúdových alebo hlavnoprúdových médií zo strany alternatívnych médií podnecujú osobitosti mediálnej politiky zamerané na spôsob prezentovania informácií. J. Martus (2015) uvádza na internetovom portáli www.hlavnespravy.sk, že najväčším problémom je schopnosť vyjadriť odlišný názor, a poukazuje na silu mainstreamu: „Čím väčšia je skupina, ktorú informuje, tým menej ľudí sa z nej odváži vystúpiť, čím menej ľudí z nej vystúpi, tým väčšiu dôveryhodnosť má pre tých čo sú dnu.“ Na blog.horehron.sk bol publikovaný článok Ako nebyť ovcou alebo skazenosť a vymývanie mozgov pomocou mainstream médií (S. Ličko, 2011), v ktorom autor uvádza, že informácie prezentované v mainstreamových médiách nemajú žiadnu hodnotu a čím viac sa jedinci, spoločnosť nechávajú ovplyvňovať, tým viac sa menia osobnostné črty indivíduа, jeho názory a postoje k okolitému svetu a v celkovom závere i život človeka. Autor textu paralelne poukazuje na to, že hlavnoprúdové médiá sú „skladačkou z puzzle“ − s cieľom riadiť životy ľudí, systém bol účelovo nastavený nasledovne: „chodievajte do školy; nájdite si zamestnanie, zoberte si hypotéku, žite nezdravo a v strese a každý deň pozerajte čo najdlhšie TV a čítajte časopisy o známych osobnostiach, keď dosiahnete dôchodkový vek, už nie ste potrební, okamžite by ste mali umrieť, s tým, že od 40-ky ste museli brať 20 druhov liekov“. Vplyv médií na verejnú mienku je evidentný, či už ide o mainstreamové, alebo alternatívne médiá; rozdielnosť nastáva pri intenzite ich vplyvu a to na základe stotožňovania sa s mediálnou politikou konkrétneho typu média. Médiá hlavného prúdu zastupujú názory majoritnej časti spoločnosti, čím majú väčší dosah na verejnú mienku a ovplyvňovanie ľudí, resp. celých spoločností, t. j. dochádza k vytváraniu istej masy s rovnakým názorovým stanoviskom k všeobecným aspektom každodenného života a udalostiam prebiehajúcim v okolitom svete. Nepatriť do tejto masy znamená konfrontáciu s väčšinovým spoločenským názorom a v hraničných prípadoch i vyčlenenie zo spoločnosti, príp. vysunutie na okraj spoločnosti. Alternatívu k hlavnému prúdu nachádzame okrem mediálnej sféry i v hudobnej, módnej a v iných sférach ľudského života. Nepatriť do masovej spoločnosti zdieľajúcej rovnaký názor neznamená byť iný, znamená to len byť schopný vyjadriť iný, vlastný názor.

Annamária GENČIOVÁ,
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta UMB
v Banskej Bystrici

INTERVIEW

Mária MACHOVÁ, poradkyňa predsedu Najvyššieho kontrolného úradu

Hospodárenie nemocníc má nedostatky

Zhovárala sa Eva SISKOVÁ – Foto: Emil SEMANCO

V rokoch 2016 a 2017 vykonal Najvyšší kontrolný úrad SR v troch etapách kontrolu vybraných zdravotníckych zariadení. Preveril tridsaťosem nemocníc, čo je tridsaťpäť percent všetkých. Cieľom kontroly bolo preveriť, ako zdravotnícke zariadenia rôzneho typu a rôznych zriaďovateľov hospodária s verejnými financiami a majetkom. Výsledky kontroly NKÚ zverejnil na svojej webovej stránke. O rozhovor o tejto problematike sme požiadali Ing. Máriu MACHOVÚ, PhD., ktorá je poradcom predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky.

Ing. Mária MACHOVÁ, PhD., približuje výsledky niekoľkých etáp previerok hospodárenia zdravotníckych zariadení.

● V uplynulých dvoch rokoch vykonal NKÚ SR pomerne rozsiahlu kontrolu vybraných zdravotníckych zariadení. Čo bolo jej poslaním?

Úlohou NKÚ SR je kontrolnou činnosťou odpovedať na zásadné otázky spojené s používaním verejných prostriedkov. Medzi týmito témami sú v popredí otázky, či ich prostredníctvom sa dosiahli ciele stanovené v rôznych dokumentoch vlády, ministerstiev alebo rôznych organizácií, ako aj to, či prostriedky vynaložené na dosiahnutie cieľov boli vynaložené hospodárne, efektívne a splnili svoj cieľ. Nemenej dôležitým kritériom pre rozhodovania o tom, kam NKÚ nasmeruje svoju kontrolu, je objem prostriedkov, ktoré sú na dané ciele vyčlenené. No a zdravotníctvo je oblasť, do ktorej každoročne idú nemalé verejné prostriedky. Existuje množstvo indícií, že tieto prostriedky sa nie vždy využijú najsprávnejším spôsobom, alebo na druhej strane, že prostriedky chýbajú v mnohých oblastiach zdravotníctva, ktoré tak neplnia očakávania pacientov, lekárov, zdravotného personálu. Peniaze v zdravotníctve sú preto citlivou otázkou a spolu s ďalšími aspektmi fungovania zdravotníckych zariadení sa táto téma stala prirodzene predmetom záujmu kontroly NKÚ SR.

● Zdravotníctvo a peniaze – to je široká téma. Na čo konkrétne sa kontrola zamerala?

Cieľom tejto kontroly bolo zistiť, ako zdravotnícke zariadenia rôzneho typu a rôznych zriaďovateľov hospodária s verejnými financiami a majetkom. Zaujímal nás najmä rozpočtový proces v týchto zariadeniach a jeho výsledky, nákladovosť poskytovaných zdravotníckych výkonov a ich úhrada, štruktúra majetku najmä z hľadiska výšky záväzkov, ich štruktúry a krytia, veková štruktúra majetku s osobitným zreteľom na vekovú štruktúru zdravotníckej techniky a jej obstarávanie a ďalšie aktuálne témy. Kontrolu sme uskutočnili v troch etapách a týkala sa ekonomických parametrov týchto zariadení za roky 2011 – 2015. Portfólio kontrolovaných nemocníc tvorilo štrnásť nemocníc – príspevkových organizácií, zriadených štátom, osem nemocníc v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávy, desať transformovaných a šesť súkromných zdravotníckych zariadení.

Náklady na prevádzku nemocníc neraz neúmerne zvyšuje aj zlý stav ich objektov, ktoré slúžia bez renovácie niekoľko desaťročí.

● Ktoré zistenia kontroly považujete za najvážnejšie?

Kontrola potvrdila, že hospodárenie a nakladanie s majetkom prevažnej väčšiny kontrolovaných nemocníc, kde je zakladateľom štát, nie je v súlade so základnými princípmi riadenia na základe rozpočtových pravidiel, t. j. s princípom hospodárnosti a efektívnosti. Nereálne zostavené rozpočty, nezáväznosť ich plnenia, nízka miera osobnej zodpovednosti za dosahované výsledky, v mnohých prípadoch neefektívnosť verejného obstarávania, prevládajúci administratívny prístup k riadeniu pred manažérskym. Viaceré z týchto problémov sa potom prejavujú v ich stratovom hospodárení. Kumulovaná strata kontrolovaných nemocníc dosiahla za obdobie rokov 2012 – 2015 sumu vyše 355 miliónov eur, pričom práve kontrolované nemocnice získali v roku 2011 rozhodujúcu časť sumy z 350 miliónov eur, ktorá bola použitá na oddlženie zdravotníctva. Kontrola preukázala, že dovtedajšie plošné oddlžovanie slovenských nemocníc neprinieslo žiaducu finančnú stabilizáciu systému.

● Aký je celkový záver z tejto kontroly?

Kontrola nemohla pokryť všetky aspekty činnosti zdravotníckych zariadení ani poukázať na všetky problémy a nedostatky. Nedostatky, ktoré vyplývajú z nízkej úrovne riadenia nemocníc a ich zriaďovateľov, možno riešiť „pomerne jednoducho“. Vyžaduje to dôslednejšie riadenie a systematickú kontrolu. Druhá skupina problémov je zložitejšia – patria do oblasti vzťahov poskytovateľov zdravotníckych služieb a zdravotných poisťovní. V doterajšom vzťahu „prehrávajú“ poskytovatelia zdravotníckych služieb. Takmer ani jeden z kontrolovaných subjektov nedokázal objektivizovať celkové náklady na produkciu týchto služieb v takej výške, aká je cena ich úhrady. Kontrolovaným príspevkovým organizáciám uhradili okolo deväťdesiatšesť percent poskytnutej zdravotnej starostlivosti, samosprávnym taký istý podiel, transformovaným nemocniciam deväťdesiatsedem percent a súkromným deväťdesiatpäť percent z uznanej zdravotnej starostlivosti. Aj tu je jeden z dôvodov, že organizácie dosahujú stratu a sú zadlžené. Na viaceré aspekty činnosti zdravotných poisťovní je zameraná štvrtá etapa kontroly Najvyššieho kontrolného úradu ktorá bude v krátkom čase ukončená a o ktorej budeme verejnosť informovať.

MEDZI NAMI

Hanebnosť kulminuje

Ľudovít ŠTEVKO

Úkladná vražda novinára Jána Kuciaka a jeho priateľky otriasla slovenskou verejnosťou viac ako iné vraždy – mafiánske i nemafiánske, traumatizujúce našu spoločnosť minimálne dvadsať rokov, až vzniká pocit, že násilie sa stáva súčasťou systému, v ktorom žijeme. A nielen u nás. Smutnou pravdou zostáva, že vraždy novinárov nie sú vo svete niečím výnimočným. V októbri v minulom roku bola na Malte zavraždená novinárka Daphne Caruanová, keď v jej aute vybuchla nastražená bomba.

V našom prípade išlo o násilnú smrť mladého novinára, ktorý mal na svojom elévskom konte až stotridsaťosem článkov, z čoho vyplýva, že na svoju investigatívnu prácu nebol sám. Jeho spolupráca s Pavlou Holcovou z Českého centra pre investigatívnu žurnalistiku a s Tomom Nicholsonom, kanadským novinárom pôsobiacim na Slovensku, svedčí o tom, že Kuciak bol čosi ako koncový hráč zbierajúci podklady pre svoje články z rôznych zdrojov. Nech už bol systém práce investigatívcov okolo neho akýkoľvek, pravdou je, že náš novinár z portálu Aktuality.sk bol najviditeľnejším terčom. Hovoriť o talianskej mafii z východu Slovenska ako o pravdepodobnom objednávateľovi vraždy je stále iba v štádiu jednej z viacerých hypotéz, pretože doteraz nebol vysvetlený spôsob, ako sa dostal vrah do domu vo Veľkej Mači, v ktorom bývali jeho obete. Podľa všetkého nešlo o násilné vniknutie a policajná verzia napovedá, že novinár sa musel s páchateľom poznať, pretože ho vpustil do domu dobrovoľne. Verme, že ďalším špekuláciám zabránia až zverejnené výsledky vyšetrovania. Lenže na tie si ešte počkáme.

Smrť novinára a jeho priateľky vyvolala na Slovensku vlnu emócií a politických vášní. Každodenné tlačovky lídrov OĽaNO a SAS, ktoré naživo prenášala televízia, boli demagogickým obviňovaním vlády a Smeru-SD ako pôvodcov smrti dvoch mladých ľudí – novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej. Poslanecký exot a šéf strany OĽaNO Igor Matovič nešetril menami hlavných vinníkov: „Bašternák, Výboh, Fico, Ficov brat, Kaliňák, priamo Gašpar – policajný prezident, Lajčák, Plavčan, Raši, Glváč, Počiatek a Bödör.“

K prípadu zaujal stanovisko aj premiér Robert Fico: „Teraz už opozícia vraha našla. Nepotrebujú žiadne dôkazy. Sú vyšetrovateľmi, prokurátormi a sudcami. Ich jediný cieľ je kriminalizácia Smeru-SD a koalície... Smrť dvoch ľudí sa stala politickým nástrojom, ktorým chce opozícia vyhnať ľudí do ulíc,“ povedal premiér.

Protivládne pouličné aktivity sa v roku 2017 nevydarili – rok 2018 má byť organizovaný lepšie ako ostrý protest na ukrajinský spôsob. Zámienka by tu bola: smrť investigatívneho novinára. Známy český internetový portál AE News o udalostiach na Slovensku napísal: „Čo je naozaj desivé, to je koordinácia a synchronizácia slovenského mimovládneho sektora a slovenských médií, ktoré len niekoľko hodín po medializácii tejto kauzy už majú pripravené demonštrácie.“

Na Slovensku chystá mocibažná opozícia pád vlády za pomoci zmanipulovanej ulice, keďže sa nevie presadiť v demokratických voľbách. Otázkou je, čo urobí národ s týmto organizovaným pokusom destabilizovať ekonomicky prosperujúcu krajinu. Istý optimistický pohľad na posledné hektické udalosti však hovorí, že Slovensko nie je Ukrajina, že na Majdan v Bratislave chýbajú sociálne podmienky napriek nenávisti, ktorú šíri proti vláde opozícia v súčinnosti s nevládnymi organizáciami a médiami. Veď čo by už priniesol slovenský prevrat? Miroslav Číž to v diskusnej relácii Téma dňa na TA3 vystihol: „Ak by tu už ten nenávidený Smer nebol, tak predpokladám, že by tu bola koaličná rada v zložení SaS, OĽaNO, Sme rodina, kde jeden z predsedov je na fotkách na Kube s ľuďmi odsúdenými za vraždy.“ Nuž, nijaké víťazstvo pre slovenský národ by takáto alternatíva nepriniesla. Kto v boji o politickú moc používa hanebné metódy, ako Igor Matovič, Richard Sulík, Lucia Ďuriš Nichosonová či Ľubomír Galko, známy z odpočúvania novinárov, nikdy nemôže korektne spravovať krajinu.

Na Slovensku formujú verejnú mienku médiá so zahraničným vplyvom

Fabrikujú kauzy na destabilizáciu štátu

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: archív autorky

Slovensko od svojho vzniku v roku 1993 opakovane zažíva útoky na celistvosť a stabilitu štátu. Je zaujímavé, že vždy v čase vlády orientovanej na národno-štátne záujmy. Útok na vládu v marci 1994 bol podľa Vladimíra Mečiara organizovaný z Prahy Václavom Havlom. Výrazne sa na ňom podieľala opozícia a poslanci–prebehlíci z vládneho HZDS a zo SNS. Boli medzi nimi také mená ako Milan Kňažko, Jozef Moravčík či Milan Janičina s vtedajším prezidentom Michalom Kováčom.

Prevrat bol dočasný, lebo na jeseň toho istého roka sa znovu dostalo k moci HZDS. Lenže to už sa v štáte dobre zakorenil tretí sektor s výdatnou pomocou Nadácie otvorenej spoločnosti a, žiaľ, slovenské denníky – až na jeden – plnili ciele svojich zahraničných investorov. Najmä nevydarenú privatizáciu denníka Smena a následný vznik Sme využila opozícia proti vláde a obvinila ju z útokov na slobodu slova. Opozičný poslanec Ľudovít Černák dokonca informoval parlament, že kauza Smena obletela celý svet.

Číslo 54, ročník 5, 6. 3. 1995 Pondelok Cena 3,60 Sk (vrátane DPH)

ZNEPOKOJENIE

Slovensko

NOVÝ ČAS Nezávislý denník

Vo výzve „nezávislých“ periodík z roku 1995, ktorá vyšla na ich titulných stranách, sa o.i. píše: „Vyjadrujeme znepokojenie nad snahami zvýšiť DPH pre periodickú a neperiodickú tlač, diskriminovať zahraničný kapitál v tejto oblasti....“ Škoda, že sa tá „diskriminácia“ nepodarila.

■ SITUÁCIA V MÉDIÁCH

Aká bola v období 1994 – 1998 situácia v médiách? Slovenská televízia po každom zasadnutí vlády vysielala reláciu Press klub, v ktorom predseda vlády odpovedal na otázky novinárov. Nezabudnuteľným sa stal Peter Tóth z denníka KDH (Slovenský denník), ktorý pred televíznymi kamerami v priamom prenose staval premiéra priam do pozoru. Médiá prinášali virtuálnu realitu a škandalizovanie vlády. Vytvorili pojem mečiarizmus.

Voľby v roku 1998 boli druhým pokusom o puč. Niesli sa pod heslom Zmeny a zapojili sa do nich všetky denníky, okrem jedného. Slovenský syndikát novinárov s cieľom zvrhnúť Mečiara školil novinárov v USA. Soros sa priznal, že na slovenské voľby v roku 1998 poskytol dvadsaťpäť miliónov dolárov. Opozícia horúčkovito vyrábala demarše, ktoré potom prichádzali na Slovensko v oficiálnej podobe od európskych inštitúcií. Už sme sa v našom týždenníku zmienili o tom, že Robert Fico o vládnej koalícii vytvorenej po voľbách v roku 1998 povedal, že „mala len dve priority: povaliť Mečiara a pod plášťikom boja proti mečiarizmu dostať sa k privatizácii strategických podnikov“. Napriek tomu médiá tomuto fenoménu nevenovali nijakú pozornosť. Akoby aj, privatizovali sa štátne strategické podniky do rúk aj zahraničných štátnych podnikov! A novinári ďalej viedli boj s mečiarizmom pod vedením Slovenského syndikátu novinárov.

■ NÁSTROJE PROPAGANDY

Po roku 1998 sa diametrálne zmenil stav na mediálnom trhu. Koalícia neštandardným spôsobom ovládla verejnoprávnu televíziu, keď všetkých redaktorov internovala na dvadsiatom ôsmom poschodí budovy televízie. Prestal vychádzať proslovenský denník Slovenská REPUBLIKA a čoskoro po svojom vzniku zanikol aj Nový deň. A vznikali ďalšie nové médiá a vznikajú dodnes, v ktorých sa uplatnili len novinári s antimečiarovskými postojmi. Novinári píšuci v záujme Slovenskej republiky po roku 1998 stratili možnosť realizovať sa. Priestor Slovenskej republiky celoplošne pokryli médiá so zahraničnými vlastníkmi a verejnoprávna televízia a rozhlas sa stali nástrojom propagandy novej moci.

Tento stav v médiách trvá dodnes. Dokonca sa ešte zhoršil po tom, keď vydavateľka mesačníka Extra plus prepustila všetkých novinárov, ktorí vyše dvadsať rokov boli oporou tohto pronárodného periodika. Samozrejme, že na slovenskom mediálnom nebi môžu hviezdiť len predajní jedinci, ktorí dostávajú priestor v médiách komentovať udalosti na Slovensku.

■ ZNEUŽÍVANIE SMRTI

V súčasnosti sa pozornosť zosieťovaných novinárov uberá proti vláde Roberta Fica. V spolupráci s americkou ambasádou, s tretím sektorom a najmä s Matovičovou a so Sulíkovou stranou vedú tvrdý boj o ovládnutie Slovenska. Organizovali pochody známe ako Gorila, Bašternák a v súčasnosti sa pripravujú využiť smrť mladého novinára Jána Kuciaka.

Kto bol Ján Kuciak? V roku 2015 vyštudoval filozofickú fakultu v Nitre a zamestnal sa v internetovom médiu aktuality.sk, spadajúcom do nemeckého vydavateľstva Ringier Axel Springer. Zaujímavé je, že novinársky elév pracoval na témach odhaľovania organizovaného zločinu. Vnucuje sa otázka, kto ho inštruoval? Na internete sa objavil videozáznam, v ktorom Kuciak vlani prednášal v bratislavskej pobočke Nadácie otvorenej spoločnosti Georga Sorosa o kauze Panama Papers. Na verejnosť prenikli informácie, že údajne z londýnskeho Sorosovho operatívneho centra pochádzala prvotná dátová komunikácia o tejto kauze britskému listu The Guardian. Odhliadnuc od ďalších „produktov“ zosieťovanej slovenskej žurnalistiky Kuciak je jej prvou obeťou.

■ BEZ DÔKAZOV

Je zarážajúce, že médiá smrť Jána Kuciaka porovnávajú so smrťou Roberta Remiáša a bez dôkazov podsúvajú názory, že v oboch prípadoch išlo o zodpovednosť vládnej strany. Rovnako robia paralelu medzi vládou Mečiara a Fica a oboch vykresľujú ako nepriateľov slobody slova a zodpovedných za všetky kriminálne činy v štáte. Akoby sa za vlády Dzurindu či Radičovej nestali poľutovaniahodné skutky, trebárs smrť exministra hospodárstva Jána Duckého, dodnes nevyšetrená, alebo advokáta Ernesta Valka...

NA OKRAJ

Do najbližších prezidentských volieb zostáva rok, ale už sa ako včely z úľa vyrojili kandidáti na prezidenta Slovenskej republiky. Takmer sa zdá, že každá názorová skupina si nájde svojho kandidáta. Medzi prvými, o ktorých sa hovorilo ako o možnom budúcom prezidentovi, sa spomínalo meno sudcu Najvyššieho súdu SR Štefana Harabina. Sám svoju kandidatúru podmienil dostatočným množstvom podpisov pod petičnými hárkami.

Roj prezidentských kandidátov

Súčasne s Harabinom prišla správa, že o post hlavy štátu má záujem aj ľavicový aktivista Eduard Chmelár. Podľa jeho zvýšenej publicistickej činnosti sa to dalo očakávať. Vyjadroval sa ku všetkým celospoločenským problémom a treba priznať, že nadmieru populisticky. Pre konzervatívneho voliča však môže predstavovať problém. Ak vierozvestcov nazve „nejakí“ Cyril a Metod, sotva bude mať porozumenie pre hodnotové otázky kresťanov.

Lenže ani kandidáti KDH nemusia predstavovať ideál kresťanského prezidenta. Vieme, akú nekresťanskú politiku viedlo toto hnutie od začiatku svojho pôsobenia na politickej scéne. Takže nie je dôvod domnievať sa, žeby ich kandidáti, napríklad europoslanec Miroslav Mikolášik či riaditeľ Dobrej noviny Marián Čaučík, mali iné DNA. Povedzme viac národné...

Istým prekvapením bolo ohlásenie kandidatúry Juraja Zábojníka, bývalého šéfa Úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií, známeho najmä ako bezpečnostného analytika. Tvrdí, že vyjadrovať sa k takým vážnym témam ako vnútorná či zahraničná bezpečnostná politika mu dala jeho bezpečnostná prax, spolupráca s najväčšími špičkami „či už tajných služieb alebo svetových ochraniek“ a nahliadnutie aj do trinástej komnaty. To evokuje porovnanie s Putinom, ktorý pochádza z prostredia tajných služieb. Stane sa Zábojník slovenským Putinom?

Prekaziť by mu to mohla Emília Hrabovec, ak sa ĽSNS rozhodne kandidovať ju za prezidentku republiky. Lebo práve ona disponuje tými kvalitami, aké na ešte vždy religióznom Slovensku zohrávajú veľkú úlohu. Je vzdelaná, patriotka, aktívna kresťanka a má medzinárodné skúsenosti. Je členkou pápežského historického výboru, do ktorého ju pozval sv. pápež Ján Pavol II.

Spomedzi kandidátov, ktorých voliči uprednostňujú typ súčasného prezidenta Andreja Kisku, bude zrejme veľký výber. Pravda, ak sa strany nedohodnú na spoločnom kandidátovi. Samotný prezident sa dosiaľ nerozhodol; Richard Sulík favorizuje vedca Roberta Mistrika. Možnosť vlastnej kandidatúry nevylúčila poslankyňa NR SR Veronika Remišová ani poslankyňa za SaS Lucia Ďuriš Nicholsonová. Objavili sa aj mená Michal Kaščák, Zuzana Wienk, Viera Dubačová či Ján Lunter. A iste nie sú posledné...

Anna HROMJÁKOVÁ

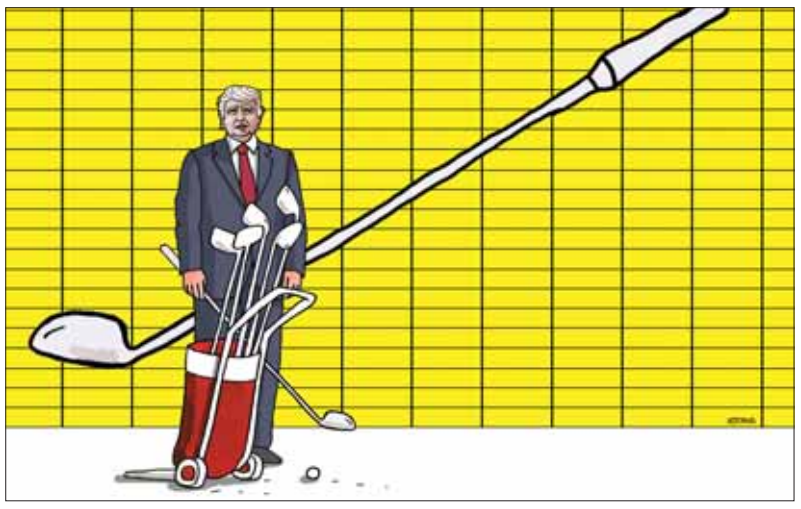
Americký prezident nezbavil svoj volebný slogan čara a príťažlivosti

Amerika first prináša dolárové ovocie

Róbert HÖLCZ – Ilustrácia: Ľubomír KOTRHA, internet

Americký prezident Donald Trump v predvolebnej kampani poukazoval na negatívne následky globalizácie a liberalizácie obchodu na životnú úroveň nižšej a strednej vrstvy amerických občanov. Pod magnetizujúcim sloganom America first si D. Trump získal voličov, a keď zasadol v Bielom dome, rozhodol sa v súlade s volebnými sľubmi uskutočniť vo fiškálnej oblasti zásadnú daňovú reformu a v menovej oblasti presadil na pozíciu šéfa Americkej centrálnej banky FED doterajšieho viceprezidenta J. Powella, od ktorého sa predpokladá, že bude robiť všetko pre to, aby výmenný kurz amerického dolára rástol.

FINANCIE

Trumpova daňová reforma neznamená zmenu sadzby o percento hore-dole. Na odstránenie spomenutých negatívnych následkov treba nielen pritiahnuť americký kapitál domov, ale aj vytvárať nové pracovné miesta, a tak nasmerovať dane z príjmu fyzických, no najmä právnických osôb do amerického rozpočtu.

■ INVESTIČNÝ PRÍVAL

S týmto zámerom sa v USA od začiatku roka 2018 znižuje daň z príjmu právnických osôb z doterajších tridsaťpäť na dvadsaťjeden percent. Pokiaľ ide o daň z príjmu fyzických osôb, jej doterajšia sadzba sa síce nemení, ale sa znižuje daňový základ na jej výpočet na polovicu. Lepšie zarábajúci Američania budú naďalej platiť tridsaťsedempercentnú daň z príjmu. Oponenti takto schválenej daňovej reformy hovoria o výpadku príjmov v americkom rozpočte o vyše 1,5 bilióna eura, na druhej strane sa však predpokladá, že tento výpadok v nasledujúcich rokoch nahradia zmeny v hospodárskej politike. Zmena v daňových sadzbách sa týka iba ziskov, ktoré pochádzajú z podnikania na území USA, aj preto sa čaká výrazný investičný príval stoviek miliárd dolárov domov. Medzi ďalšiu takúto dopujúcu zmenu v hospodárskej politike amerického prezidenta patrí do roku 2022 odpisovanie sto percent investícií už v prvom roku investovania, potom sa stopercentné odpisovanie bude každý rok znižovať o ďalších dvadsať percent. Výrazný pokles daní právnických osôb s nevôľou prijímajú ostatné krajiny sveta s výrazne vyššími daňovými sadzbami, keďže si uvedomujú riziko straty konkurencieschopnosti ich firiem, pritom sa odvolávajú na dohodnuté obchodné pravidlá, ktoré doteraz vychádzali z vyšších daňových sadzieb. Netrpezlivo sa očakáva, ako zareagujú európski politici, ktorí už v rámci európskeho jadra hovoria o harmonizácii daňových základov, keďže s unifikáciou daňových sadzieb sa v rámci členských krajín skôr nepočíta. Americká vláda okrem daňovej reformy počíta s obrovskými investíciami aj do budovania chátrajúcej dopravnej infraštruktúry, samozrejme len za účasti amerických firiem, čo plne napokon zodpovedá rétorike amerického prezidenta.

■ DOLÁROVÉ KURZY

Vyššia zamestnanosť a vyššie mzdy budú podporovať rast domácej spotreby, a teda aj inflácie, preto treba rátať s tým, že centrálna banka postupne zvýši do konca roka 2019 základné úrokové sadzby z doterajších 1,25 – 1,5 percenta na 2 – 2,5 percenta, čo, samozrejme, ovplyvní výmenný kurz amerického dolára. Za posledné tri roky klesla jeho hodnota v porovnaní s eurom o viac ako dvadsať percent. Aký bude mať vplyv daňová reforma na budúci vývoj amerických akcií, môžeme skôr len špekulovať, veľa však bude závisieť aj od správania amerických investorov, ako budú reagovať na očakávané vyššie dividendy, kde sa rozhodnú ich investovať, či nebudú vykupovať späť vydané akcie, a takto by sme mohli pokračovať.

Viliam HORNÁČEK: Čas rozhodnutí opäť dozrel – konajme!

Inteligencia na čele zápasov národa

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: archív SNN

V ateliéri akademického maliara Viliama HORNÁČKA vidno mnohé, len nie maliarsku paletu. Od jeho rozhodnutia bojovať za práva slovenského národa nenamaľoval ani čiarku. Svoj ateliér premenil na centrum stretávania sa významných dejinotvorných osobností, na miesto, kde sa obnovovala slovenská štátnosť. Encyklopédia Beliana ho charakterizuje ako „predsedu združení slovenskej inteligencie a autora dokumentov s cieľom zjednotiť slovenskú inteligenciu za obnovenie slovenskej štátnej samostatnosti, zvrchovanosti, plnú rovnoprávnosť slovenského národa a jeho kultúrne pozdvihnutie, poslanca NR SR v rokoch 1994 – 1998 a nositeľa Radu Andreja Hlinku I. triedy Za mimoriadne osobné zásluhy o vznik SR“. Je presvedčený, že práve slovenská inteligencia dlhuje svojmu národu najviac, a preto sa ujal povinnosti splatiť tento dlh. Aj o tom je náš rozhovor.

Akademický maliar Viliam HORNÁČEK premenil svoj ateliér v uplynulom štvrťstoročí na centrum schôdzok porád dejinotvorných udalostí a na miesto, kde sa rodili mnohé zásadné dokumenty slovenskej štátnosti.

● Aké stanovisko k právu Slovákov na sebaurčenie zaujala vami vedená slovenská inteligencia?

Výzva čias na prelome druhého a tretieho tisícročia znela pre všetky neslobodné a nerovnoprávne národy v Európe rovnako. Nie každý ju však rovnako pochopil. Jedni sa chopili zbraní, iní rozumu. My sme založili Korene, aby sme naplnili snahy minulých generácií slovenských vlastencov aj vlastný program. Rozhodli sme sa prevziať na seba príslušný podiel odbornej a morálnej zodpovednosti, vtlačiť dobe pečať vlastných rozhodnutí a dať im vlastné meno a tvár. Najdôležitejšie a rozhodujúce však bolo, že naliehavú výzvu doby ako svoju neopakovateľnú historickú príležitosť správne pochopil slovenský národ. Jeho sebavedomá a zodpovedná časť spolu s nami, čo sme sa rozhodli konať v jeho mene a presadzovať jeho životné záujmy a prirodzené práva, vytvorili priebojný dejinotvorný prúd, ktorý legitímnym, kultúrnym a ústavným spôsobom zavŕšil národno-emancipačný zápas Slovákov a naplnil zmysel slovenských dejín. Od začiatku ním bol a je slobodný národný život, rovnoprávnosť a zvrchované rozhodovanie o vlastnom osude.

Dnes sme na námestiach slovenských miest svedkami inej atmosféry než tej, aká tu vládla počas prvých rokov existencie nového štátu – Slovenskej republiky, o ktorú sa výrazne zaslúžila aj domáca inteligencia.

● Čo bolo v tom čase prvoradé?

Predovšetkým bolo treba urobiť zásadné rozhodnutie, ktoré vyplývalo z odpovede na osudovú otázku: Chcete o sebe zvrchovane rozhodovať alebo chcete, aby o vás naďalej rozhodovali cudzí? Korene si dali jasný cieľ – pripraviť Slovákov ako zvrchovaný, o svojich veciach a vzťahoch samostatne rozhodujúci národ.

● Ako a s kým ste uskutočňovali tento náročný cieľ?

Spoločne so SNS, ktorej vedúci predstavitelia boli aj našimi členmi, sme sa postavili na čelo národných síl a v lete 1990 k nám pribudla Matica slovenská. Tento triumvirát hneď na jeseň zorganizoval prvé celonárodné vystúpenie na námestiach Bratislavy. Presadzovali sme slovenčinu ako „jediný štátny jazyk SR – bez výnimky!“. Aj keď išlo o tzv. matičný návrh, museli sme jedenásťkrát rokovať, aby sme presvedčili predsedu Jozefa Markuša, že musíme vyjsť na námestia a vytvoriť občiansky tlak na politikov. Spočiatku to odmietal slovami, „ja si to nemyslím – stačí vyhlásenie...“ Napokon naše argumenty prijal. Presvedčiť o spoločnom postupe však bolo treba aj vedenie SNS, pretože ona už mala magistrátom povolené zhromaždenie na 5. októbra na Námestí SNP. Ako parlamentára Koreňov aj Matice ma vyslali rokovať s Ústrednou radou SNS. Po búrlivom priebehu napokon došlo k dohode. To viedlo k prvému spoločnému vystúpeniu vtedajších hlavných predstaviteľov národných síl, ktoré po kollárovcoch, pánisovcoch a Štúrovej spoločnosti prevzali iniciatívu na čele zápasov v službe národu a vlasti. Scenár aj réžiu celonárodných zhromaždení 5. a 25. októbra 1990 aj 19. septembra 1991 som robil ja a spolu so Stanom Bajaníkom sme ich viedli aj moderovali. Bol to náš celonárodný „bojový krst“.

● Ste predsedom troch združení slovenskej inteligencie. V čom sú rozdielne a čo ich spája?

Korene vznikli v marci 1990 s hlavným cieľom: pripraviť Slovákov ako zvrchovaný, o svojich veciach samostatne rozhodujúci národ, čo sa prvého januára 1993 stalo skutočnosťou. Stála konferencia slovenskej inteligencie Slovakia plus má hlavné úlohy integrovať a aktivizovať tvorivý intelektuálny potenciál slovenskej spoločnosti a zapájať ho do vytvárania – konečne už vlastnej – koncepcie národnoštátneho života Slovákov a vlastným príkladom slovenskej inteligencie realizovať ideu národného zmierenia, porozumenia a spolupráce. Vznikla v roku 1992 ako dar obnovenej Slovenskej republike.

Vedením našich združení vytvorená Slobodná rada slovenského národa „v deň vstupu EÚ na výsostné územie SR“ prvého mája 2004 obnovila pôvodnú SNR z roku 1848 ako „parlament cti a svedomia národne uvedomelej slovenskej inteligencie“, čo stoosemdesiattri osobností potvrdilo devínskou prísahou. Spájajú ich nielen spoločné heslá „Múdrosť – Svornosť – Vytrvalosť“ a „Náročnosť – Kritickosť – Tvorivosť“, ale najmä spoločná nepretržitá, obetavá, nezištná a cieľavedomá práca na prospech Slovenska.

● Aký spoločenský vplyv mali vaše združenia v prelomových rokoch zavŕšenia zápasu o národnú slobodu a rovnoprávnosť Slovákov?

Jedným z našich hlavných predsavzatí bolo vytvoriť novú tradíciu partnerských vzťahov medzi štátom a inteligenciou, aby sme sa zúčastňovali na pozitívnom ovplyvňovaní spoločnosti, ktorej sme organickou a prirodzenou súčasťou. Na našich zasadnutiach sa pravidelne zúčastňovali predseda a podpredsedovia NR SR, predseda a ministri slovenskej vlády aj prezidenti. V zmysle našich stanov sme iniciovali a podporovali projekty zosúladené s národno-štátnymi záujmami. Napríklad aj impulz na odčlenenie národného krídla od KDH vzišiel z Koreňov a odohralo sa to za ich aktívnej pomoci. Výsledkom bol vznik SKDH a neskôr KSÚ, ktoré spolu so SNS mali byť vládnymi partnermi HZDS po voľbách v roku 1992. Doslova kľúčovú úlohu zohrali Korene pri odmietnutí Mílovskej zmluvy. Jej ponuka tzv. dvojdomku bola síce lákavá, ale krajne nebezpečná pasca! Prostredníctvom nášho člena Bartolomeja Kunca sa nám podarilo presvedčiť člena VPN Milana Zemka, aby pri hlasovaní Predsedníctva SNR návrh zmluvy nepodporil. A bol to práve jeho zamietavý hlas, ktorý napokon rozhodol o pomere hlasovania 10 : 10, čo znamenalo, že nielen zmluvu, ale aj federatívne usporiadanie spoločného štátu slovenská reprezentácia odmietla!

Vo svojich mobilizačných aktivitách umelec neustáva ani v súčasnosti, keď opäť vyzýva mladšiu generáciu na to, aby nadväzovala činmi na tých, čo samostatný štát Slovákov založili.

● Ako ste vnímali slovensko-české vzťahy v spoločnom štáte, ale aj v historickom kontexte?

Spolužitie Slovákov a Čechov v spoločnom štáte bolo od začiatku nerovnoprávne, zdeformované masarykovskou ideológiou či skôr fikciou tzv. čechoslovakizmu. Tá bola v príkrom rozpore s faktom, že ide o dva svojbytné národy s rozdielnou historickou skúsenosťou, vývojom aj charakterom. Masaryk a jeho pohrobok Beneš dokonca Slovákov ako svojbytný národ nikdy neuznali! Navyše centralistická pražská vládnuca garnitúra zásadne nedodržiavala dohody s predstaviteľmi Slovákov a správala sa k nám v zmysle smutne známeho – „Slovensko bude naší koloniální zemí...“ Kruto trestala všetky snahy o rovnoprávnosť Slovákov v spoločnom štáte. Dokazujú to osudy M. R. Štefánika, J. Tisa aj V. Clementisa či dodnes dôveryhodne neobjasnená smrť A. Dubčeka v Česku. Tieto tragédie nielen rámcujú slovensko-české vzťahy, ale sú aj začiatkom konca spoločného štátu. Po „nevydarenom manželstve“ s Uhorskom to bola ďalšia historická skúsenosť, ktorú by sme mali rešpektovať a konečne sa z nej aj poučiť. Z toho jednoznačne vyplýva, že s dôverou sa môžeme spoliehať iba na seba.

● Ako ste prežívali rozdelenie federácie a vznik dvoch samostatných štátov?

Ako prirodzený a zákonitý proces. Praha síce mala v rukách (aj v rukávoch) všetky žolíky, nemala však všetky esá. A tak jej podcenenie Slovákov opäť nevyšlo. Keď videla naše odhodlanie aj národnú zrelosť, pripravila si tzv. katastrofický scenár. Dokonca slovami jej prominentov veštila, že Slováci „už v březnu přijedou po kolenou s prosíkem“. Rovnako nebratsky, bez účasti Slovákov privatizovala spoločné čs. loďstvo, aerolínie, Čedok... Zrušila aj – výhradne iba na Slovensku! – špeciálnu vojenskú výrobu, čím nám spôsobila vysokú nezamestnanosť. Nezastrašil a neodradil nás ani pražský propagandistický telepaškvil Den po..., kuvikajúci pílenie koľajníc a strihanie drôtov na rieke Morave. Vykľuli sa aj iné vierolomnosti. Na schvaľovacích projektoch „českých celnic“ boli dátumy dávno spred rozdelenia federácie... Napriek všetkému sme svoju slovenskú cestu k rovnoprávnosti absolvovali so cťou. Aj keď okradnutí, ale bez nenávisti k iným. Podľa vlastného scenára, vo vlastnej réžii a za svoje. Nikomu nie sme dlžní, nič cudzie nežiadame. Nedajme sa oklamať ani si vnútiť, že nám slobodu, zvrchovanosť a rovnoprávnosť niekto daroval!

● Čoraz viac sa žiada potreba zásadnej mravnej obrody ľudstva. Ako túto skutočnosť chápu vaše združenia inteligencie?

S presvedčením, že naša najzásadnejšia premena na slobodný subjekt môže byť úspešná, iba ak si vytvoríme vlastnú, z našej prirodzenosti vyplývajúcu hodnotovú hierarchiu. Usporiadali sme hneď v roku 1993 dvojdňové sympózium Systém hodnôt v podmienkach vlastného demokratického štátu s podtitulom Rodina, škola, masmédiá. To je základná podmienka kvality nášho života, úspechu aj perspektívy.

● Ktorú z vašich celonárodných aktivít považujete za najvýznamnejšiu?

Určite to bolo zjednotenie národných síl pred voľbami v roku 1992. Výzva iniciatívy Za zvrchované Slovensko, ktorú v sídle Koreňov 11. septembra 1991 podpísali predstavitelia budúcich víťazov týchto volieb, národných inštitúcií aj občianskych združení a mienkotvorné osobnosti, sa stala programovým manifestom národných síl. V texte sme vyzývali občanov aj politickú reprezentáciu SR, že nastal čas rozhodnutí a náš národ má teraz historickú a neopakovateľnú príležitosť, aby na základe sebaurčovacieho práva národov obnovil svoju štátnu zvrchovanosť. Zároveň sme vyzvali občanov, aby podporili myšlienku zvrchovanej SR ako subjektu medzinárodného práva a politickú reprezentáciu, aby zasadla za stôl národnej dohody. Poslancov SNR sme vyzvali, aby vyhlásili v čo najkratšom čase zvrchovanosť Slovenska a v nadväznosti na ňu prijali Ústavu SR, lebo len takto sa môže SR ako rovnocenný partner zaradiť do spoločenstva európskych štátov. Doslova mobilizujúci účinok na celý slovenský národ malo nami organizované celoslovenské zhromaždenie Za zvrchovanosť Slovenska 19. septembra 1991 v Bratislave, kde si predstavitelia národných politických síl podali nad hlavami zdvihnuté ruky ako symbol jednoty v službe národu a vlasti. Tá si však vyžaduje plné nasadenie a celého človeka. Preto som za tých vyše dvadsaťosem rokov nenamaľoval ani jeden obraz, nevytvoril ani jednu kresbu. Na činnosť slovenskej inteligencie bolo predsa treba poskytnúť aj priestor – môj ateliér. Samozrejme, zadarmo. Tak ako aj moju prácu predsedu. Bez obetavej podpory rodiny by to však možné nebolo. Preto som pri štvrťstoročnici činnosti Slovakie plus požiadal plénum, či by pre moju mamu a ženu neodsúhlasili aspoň symbolickú odmenu – čestnú poctu Za zásluhy o slovenský národ a jeho štát. Odsúhlasili – a jednomyseľne! Diplom, ktorý podpísal Július Binder, si zaslúžili a aj odpracovali. Keby však tá tzv. slovenská kapitálotvorná vrstva nám zabezpečila aspoň priestory a prostriedky na činnosť, urobili by sme toho ešte oveľa viac. Napriek tomu sme uskutočnili tridsaťtri aj medzinárodných konferencií a sympózií, vydali vyše päťdesiat odborných publikácií a zborníkov, dlhoročne organizovali celonárodné Devíny, Myjavy, Bradlá a pod., podporovali detské súbory a FS v Detve, naša „Trojkráľová iniciatíva“ zachránila nové SND pre slovenskú kultúru, získali sme HZDS pre spoluprácu národných síl, pomohli sme odvrátiť „mílovskú pascu“, neprestajne – aj súčasnou iniciatívou dobrej vôle a nádeje Za zdravé Slovensko – zjednocujeme a motivujeme národné sily...

● V akom stave je podľa vás Slovenská republika v súčasnosti a ako vidíte budúcnosť nášho štátu?

Štát je vždy výrazom stavu národa, ktorý ho tvorí. O charakter SR sa stále tvrdo bojuje. Nakoľko a či vôbec bude suverénnym štátom a kto bude zvrchovane rozhodovať. Bratislava či Brusel? Alebo iné centrum moci?! Také priaznivé podmienky na uskutočnenie snov a plánov doma, v slobodnej vlasti sme dosiaľ nemali. Na čo čakáme? Znova prevezmime iniciatívu a pokračujme v našej slovenskej ceste. Znova tvorme dejiny nášho času. Ten čas opäť dozrel na zásadné rozhodnutia. Konajme!

Vo svojich mobilizačných aktivitách umelec neustáva ani v súčasnosti, keď opäť vyzýva mladšiu generáciu na to, aby nadväzovala činmi na tých, čo samostatný štát Slovákov založili.

Neprajníci radšej ako o európskej menovej únii hovoria o únii dlhovej...

Spoločenstvo čaká na zásadné reformy, a tých niet!

Róbert HÖLCZ – Ilustračné foto: internet

V tomto roku čaká európske inštitúcie prijatie celého radu zásadných rozhodnutí týkajúcich sa opätovného fungovania schengenského priestoru tak, aby sa na vnútorných hraniciach členských štátov Únie odstránili existujúce bariéry, ktorých vybudovanie súvisí s rozsiahlou migráciou na náš kontinent. Únioví politici si predstavovali, že jej následky vyriešia stanovením číselných kvót prerozdelenia migrantov, čo však odmietli najmä štáty V4, ktorým na prekvapenie ich obyvateľov začalo bruselské ústredie hroziť krátením peňazí z európskych fondov. Hrozby sa, našťastie, nenaplnili. Jedným z rozhodujúcich dôvodov proti reštrikciám boli voľby v Nemecku, Rakúsku a napokon aj v Česku. V plebiscitoch sa do národných parlamentov dostali politické strany odmietajúce migráciu aj islamizáciu, a tak namiesto kvót prišla na rad pomoc občanom v krajinách, odkiaľ migračné vlny prichádzajú.

Odchod Británie z EÚ k marcu 2019 predpokladá, že v tomto roku spoznáme mechanizmus fungovania obchodných vzťahov, bez ktorého môžu nielen na Britských ostrovoch, ale aj na kontinente nastať zatiaľ nepredstaviteľné hospodárske problémy. Prvú etapu doterajších rokovaní vraj emisári uzavreli bez akýchkoľvek právnych a vymožiteľných nárokov, čo z pochopiteľných dôvodov vyvoláva celý rad oprávnených otázok. K naliehavým problémom spoločenstva však patria najmä obrovské daňové úniky a podvody tých najbohatších fyzických a právnických osôb, ktoré aj podľa vyjadrenia štátneho tajomníka rezortu diplomacie z konca vlaňajšieho roka I. Korčoka dosahujú bilión eur, čo je viacnásobne viac ako ročný HDP Slovenska. Peniaze potom chýbajú vo verejných rozpočtoch, vlády sa neodvažujú výrazným spôsobom znižovať dane a odvody, tie potom ležia na bedrách zamestnancov alebo sa hľadajú „rezervy“ v existujúcich daňových systémoch ako najnovšie na Slovensku v súvislosti so spájaním alebo s delením doteraz samostatne existujúcich firiem. Preto sa od tohto roka zaviedla doteraz nepoznaná daň z účtovného rozdielu novej právnej formy podniku, čo sa stretlo s protestom najmä v Nemecku a Rakúsku. Naproti tomu Čína reaguje na ohlásenú americkú daňovú reformu tým, že zahraničným firmám podnikajúcich na čínskom území znižuje dane za podmienky, že dosiahnuté zisky investujú do vopred určených odvetví v krajine, a to dokonca so spätnou platnosťou od 1. 1. 2017. Zaplatené dane v minulom roku sa im takto budú vracať...

Treba si tiež uvedomiť, že v roku 2019 sa uskutočnia voľby do Európskeho parlamentu už bez účasti Británie, čo, samozrejme, ovplyvní počty poslancov, komisárov a všetkých inštitúcií, v ktorých majú britskí občania zastúpenie. Na spomínané budúce zásadné zmeny v európskych inštitúciách sa bude treba už v tomto roku po každej stránke pripraviť.

■ AKO NA REFORMU?

O nesúlade medzi nadnárodnou menovou politikou ECB a národnými fiškálnymi politikmi členských štátov eurozóny sa začalo hovoriť až po tom, keď Nemecko dosahovalo každoročne obchodné prebytky a Grécko dlhy. Treba sa zmieriť, že tento problém je tu asi navždy, a preto euro nebude nikdy svetovou rezervnou menou, čo boli pôvodné politické predstavy protagonistov jej zavádzania vo všetkých členských krajinách Únie. Rovnaký názor viackrát tlmočil aj terajší český premiér A. Babiš, keď pripomenul, že česká ekonomika plní maastrichtské konvergentné kritériá vstupu do eurozóny, čo nemôžu dnes povedať ani jej poniektorí zakladatelia. Avšak česká ekonomika nie je zladená s hospodárskym cyklom eurozóny, a preto nevidí dôvod do nej vstupovať. O tom, že má pravdu, svedčia hospodárske výsledky českej ekonomiky za minulý rok. Bez ďalšieho komentára...

Brusel sa ešte nevzdáva nádeje na takúto vlajkoslávu...

O tom, že eurozóna potrebuje zreformovať, sa písalo aj v ekonomickom časopise Financial Times, ktorý pokladá nezreformovanú eurozónu za ešte väčšie nebezpečenstvo ako očakávané negatívne dôsledky brexitu. Nikto však nevie ako na to, keďže francúzsky prezident navrhuje samostatný rozpočet pre eurozónu, čo nie je možné bez samostatnej funkcie ministra financií pre eurozónu. Na druhej strane Nemecko chce zmeniť Európsky stabilizačný mechanizmus na európsky menový fond a naposledy ich „odídený“ šéf sociálnych demokratov M. Schulz, ktorý niekoľko rokov viedol európsky parlament, zaskočil vyhlásením o potrebe vytvoriť Spojené štáty európske, s čím väčšina Slovákov určite nesúhlasí.

V eurozóne sa zatiaľ nepodarilo dokončiť funkčnú bankovú úniu, ktorá mala byť dôležitým prvkom jej stability. Bez záverov i bez konzekvencií sa prehliada, že doteraz stále platné kritériá na členstvo v nej, neplnia dokonca niektoré jej zakladajúce štáty. A tak neprajníci hovoria, že namiesto európskej menovej únie, by bolo výstižnejšie pomenovanie európska dlhová únia...

Percentá domáceho produktu na obranu hovoria o kondícii ekonomiky

Prezbrojeniu sa slovenská armáda nevyhne

Ján ČERNÝ – Foto: internet

Svetové výdavky na zbrojenie vlani už druhý rok po sebe mierne vzrástli. Celosvetovo sa na zbrojenie vydalo 1,69 bilióna dolára (1,39 bilióna eura). Najnovšie to oznámil švédsky Medzinárodný ústav pre výskum mieru (SIPRI). Trio najštedrejších má túto podobu: USA, Čínska ľudová republika a Ruská federácia. Tri najsilnejšie ekonomiky sveta.

Sila ekonomiky neurčuje, koľko zdrojov sa vydá na obranu. Naopak, to, koľko financií si konkrétny štát dovolí vydať na obranné výdavky, je podmienkou rastu národnej ekonomiky. Je teda pochopiteľné, prečo tam, kde sú najväčšie podiely percent hrubého domáceho produktu investované do zbrojárstva, tam sa ekonomikám darí najviac.

Slovensko v čase krátko „po zamatovej“ neuveriteľne ekonomicky utrpelo uzavretím výroby v našich zbrojovkách. Malo to byť akési humanistické gesto, ale svetové trhy veľmi rýchlo po našich tradičných producentoch obsadili menej humánne a viac ekonomicky zmýšľajúce krajiny. A naše Považie okrem tisícok pracovných miest prišlo o služby v infraštruktúre, teda o ďalšie tisíce pracovných miest, o dve lokálne železničné trate a o veľké výkony v regionálnej osobnej autobusovej doprave. O negatívnom dosahu na ekonomiku celého štátu netreba ani hovoriť.

Poslankyňa L. Ďuriš NICHOLSONOVÁ hovorí o prezbrojovaní ako o najväčšom korupčnom konaní histórie...

■ PREZBROJIŤ MUSÍME

Naši bojoví piloti nenalietali ani minimálny počet letových hodín predpísaných pre kvalifikáciu vycvičeného pilota. Letecká technika je zastaraná, dožívajúca, a dokonca niekedy aj zabíjajúca, o čom svedčí nielen memento s názvom Hejce. Takých pamätníčkov, hoci s menším počtom obetí, je po celom Slovensku viacero. Bolo by veľmi dobré, keby do procesu náhrad za starú, ale bez urážky dobrú „sovietsku“ techniku nevstupovali politici, ale výhradne vojenskí odborníci. A tak isto by bolo vhodné zbaviť sa lacného populizmu, ktorý hlása nezmysly o tom, že iba „americké stíhačky sú dobré“. Nie sú zlé, to naozaj nie, ale technicko-taktickými vlastnosťami sa im vyrovnajú aj iné stroje – popri ich nižšej nákupnej cene. V Európe a v mnohých členských štátoch EÚ a Severoatlantickej aliancie už dávno overené. Súčasne nemôžeme akceptovať, že naše záväzky v NATO za nás budú plniť susedné krajiny len preto, že by sme mohli zrazu byť neschopní letu. V prípade „pozemnej“ techniky ide o tradičnú komoditu, ktorá sa na Slovensku vyrábala roky, ešte stále stoja fabriky, v ktorých sa vyrábala, a dokonca žijú aj ľudia, ktorí ju vyrábali. Vývoj takejto techniky je celým odvetvím technických vied, veľmi úzko prepojeným na civilný sektor. Len veľmi ťažko sa dá pochopiť množstvo námietok, že nové obrnené vozidlá, ktoré by mala dostať armáda, by nemohli pochádzať z veľkej časti zo Slovenska. A naozaj vôbec sa nedá pochopiť, že ktosi zabúda na to, že by mohli byť dobrým vývozným artiklom. Svet nežije z myšlienok nerealistických idealistov a mierotvorcov, svet stojí na práci a na hodnotách, ktoré práca vyprodukuje.

O Lotyšsku sa vraví, že je ekonomický tiger Pobaltia. Je to pochopiteľné – vo výdavkoch na zbrojenie (vyjadrené percentom HDP) je hneď za Ruskou federáciou. Dve percentá HDP vydané zo štátneho rozpočtu, ktoré podpísali všetky členské štáty NATO, splnilo iba Francúzsko, Grécko a Estónsko – ďalší pobaltský tiger, a tiež samotné USA. Česko vydalo vlani na obranu 1,06 percenta HDP a Slovensko o niečo viac – 1,14 percenta HDP.

■ PRVORADÁ AKCIESCHOPNOSŤ

Funkčná armáda musí byť schopná akcie. Slovenské ozbrojené sily fungujú dlhé roky s arzenálom a vybavením vari ešte z čias socializmu. Je preto nelogické a nepochopiteľné, ak sa súčasné aktivity rezortu obrany stretávajú s odporom a nesúhlasom, ba aj s podozrievaním. Čím dlhšie sa prezbrojenie bude odkladať, v tým horšej kondícii naši vojaci budú, ale najmä tým viac je ohrozená bezpečnosť Slovenskej republiky. A ešte čosi, zahraničné dodávky nás budú stáť v budúcnosti oveľa viac a domáca výroba už v súčasnosti produkuje menšie výkony, ako by mohla. Treba ešte dodať, že aj opozícia tvrdí, že „komplexné prezbrojenie techniky OS SR je nevyhnutným predpokladom zabezpečenia obranyschopnosti SR. To si vyžaduje vyčlenenie adekvátnych finančných zdrojov a ich strednodobú garanciu vládou, rýchle a kvalifikované rozhodnutia a zosúladenie všetkých súvisiacich procesov. Okrem rozhodujúcich zbraňových systémov je potrebné priebežne modernizovať aj ďalšie súčasti výzbroje, ale aj osobnú výstroj vojakov“.

GLOSA

Benefičný ples

Na naplnenie jednej z mnohých krásnych matičných myšlienok – pomoci tým, ktorí pomoc potrebujú najviac, a to sú deti, prispel šiesty benefičný matičný ples, ktorý usporiadala OR Matice slovenskej v Nitre. Táto ušľachtilá myšlienka prepožičala plesu radosť z jej naplnenia konkrétnym obsahom. Predseda OR MS Ing. arch. Juraj Gajdoš odovzdal finančný dar pre autistické deti zo Spojenej internátnej školy v Nitre jej riaditeľke PaeDr. Soni Šiškovej a vyjadril presvedčenie že Matica svojím malým dielom prispeje týmto deťom k väčšej možnosti rozvoja a spokojnosti. Dobrá nálada, ktorá charakterizovala podujatie od slávnostného otvorenia tradičným predtancovaním Akadémiou tanca v Nitre aj následným programom skupiny Bojar, podporovaná kvalitnou živou hudobnou produkciou, pokračovala až do skorých ranných hodín, keď sa zabávajúci matičiari a ich hostia rozchádzali spokojní domov.

(nr)

OZNAM

NEOGRAFIA, a. s.,
Sučianska 39A, 038 61 MARTIN

Oznámenie
o konaní mimoriadneho
valného zhromaždenia

Predstavenstvo akciovej spoločnosti NEOGRAFIA, a. s., so sídlom 038 61 Martin-Priekopa, Sučianska 39A, IČO 31 597 912, zapísanej v obchodnom registri Okresného súdu Žilina v odd. Sa, vl. č. 181/L (ďalej aj ako „Spoločnosť“) na základe žiadosti majoritného akcionára a v súlade s čl. VIII., ods. 4 a 6 stanov spoločnosti prijalo uznesenie, ktorým zvoláva

MIMORIADNE VALNÉ ZHROMAŽDENIE
spoločnosti NEOGRAFIA, a. s.,

so sídlom Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa, IČO 31 597 912, ktoré sa uskutoční
dňa 10. 4. 2018 o 13.30 hod. v závodnej jedálni v sídle Spoločnosti – Martin-Priekopa, Sučianska 39A.

PROGRAM:
1. Otvorenie
2. Voľba orgánov mimoriadneho valného zhromaždenia
3. Odvolanie člena dozornej rady
4. Voľba člena dozornej rady
5. Záver

Meno osoby, ktorá sa odvoláva a súčasne navrhuje za člena dozornej rady, je akcionárom k dispozícii na nahliadnutie v sídle Spoločnosti na sekretariáte generálneho riaditeľa v termíne od 9. 3. 2018 v pracovných dňoch. Akcionár má súčasne právo požiadať Spoločnosť o zaslanie písomnej informácie na ním uvedenú adresu, ktorá osoba sa odvoláva a súčasne navrhuje za člena dozornej rady.

Prezentácia akcionárov sa začne tridsať minút pred začiatkom riadneho valného zhromaždenia. Akcionár je pri prezentácii povinný predložiť doklad o totožnosti. Pri zastupovaní je potrebné predložiť úradne overené splnomocnenie.

Rozhodujúcim dňom na uplatnenie práva účasti na mimoriadnom valnom zhromaždení je 10. apríl 2018.

V Martine dňa 28. 2. 2018

Mgr. Stanislav Muntág, v. r.,
predseda predstavenstva
Mgr. Maroš Smolec, v. r.,
podpredseda predstavenstva

ČITATEĽSKÉ FÓRUM

S veľkou nevôľou sledujem neustále narastajúce útoky na Židov na Slovensku. Na druhej strane zase nemôže ujsť mojej pozornosti stupňujúce sa osočovanie (nielen) našich slovenských národných buditeľov z „antisemitizmu“. Útoky na Židov ma urážajú ako človeka, ale aj ako občana tohto štátu. Naopak, útoky na slovenských národných buditeľov ma zraňujú ako kresťana a Slováka. Nemožno poprieť, že Štúr, Vajanský alebo iní naši národní budite-lia sa nelichotivo vyjadrovali na adresu židovských podnikateľov.

Slováci neboli, a nie sú antisemiti

Ale nekritizovali národ, rasu, náboženstvo, ale židovské správanie, ktoré škodilo alebo ubližovalo slovenskému národu. Ich diela síce zobrazujú ziskuchtivého a nenávistného človeka (Žida), no nepranierovali všetkých Židov, ale len jednotlivých, konkrétnych obchodníkov, bankárov či krčmárov, ktorí ožobračovali pospolitý slovenský ľud.

V izraelskom pamätníku Jad Vašem je vyše päťsto mien ľudí zo Slovenska. Židovský štát ich ocenil titulom Spravodliví medzi národmi, čo je vyznamenanie, ktoré sa každoročne udeľuje osobám nežidovského pôvodu, ktoré prispeli k záchrane Židov pred holokaustom. Ak by boli všetci Židia na Slovensku „tchormi“, isto by málokto zo Slovákov preukazovaním pomoci „zlým“ prenasledovaným Židom riskoval svoj život či život svojej rodiny. To, že naši národní buditelia alebo samotní Slováci sú protižidovsky zameraní, vyvracia skutočnosť, že v prepočte na počet obyvateľov patrí Slovensko ku krajinám s najvyšším počtom poctených spomínaným titulom. Aj z toho možno vyvodiť, že Slováci nikdy neboli, ani nie sú „antisemiti“. Akokoľvek sa nám podsúva pocit viny, nikdy sme vedome ako národ neškodiili Židom. Prečo by inak napríklad Rudolf Vrba (vlastným menom Walter Rosenberg) spolu s Alfredom Wetzlerom ušli z Osvienčimu v snahe prezradiť hrôzostrašné, verejne známe tajomstvá? Kým sa správa dvojice slovenských Židov nedostala von za brány tábora smrti, málokto vedel, čo sa deje za bránami nacistických koncentračných táborov. Tak ako nemožno každého Žida podkladať za zlého a škodiaceho Slovákom, nemožno ani Štúra, Vajanského či iných našich dejateľov automaticky pokladať za protižidovských. Či samotní Židia, kritizujúci niektoré činy židovských organizácií (napríklad film Defamation – Ohováranie), sú azda tiež „antisemiti“? Tak ako nikoho neoprávňovalo – ani neoprávňuje – označiť každého Žida za „tchora“, tak ako zase našich národných buditeľov za „antisemitov“. Jedných len preto, že boli medzi nimi aj nezodpovední podnikatelia, druhých za to, že si ktosi z ich diel vyberá isté – z kontextu vytrhnuté – pasáže a tieto poprekrucuje tak, aby vyhovovali ich názorom a cieľom. Či už v snahe presadzovať svoje zvrátené názory, alebo ich iným cielene takto vsúvať do úst. Na vine z útokov proti Židom tak nie sú samotní slovenskí národní buditelia, ale tí, čo ich názory, prameniace z osobného a bezprostredného kontaktu s daným obchodníkom, krčmárom či bankárom, pokrivili a prispôsobili si znevažujúcemu zámeru.

Jozef STELCER

Štvrťstoročie súťaže v prednese slovenských povestí podnecuje lepší výber

Maťko sa rozbehol k svojej dospelosti

Od Ľ. HREHORČÁKOVEJ, K. KALANKOVEJ, E. ČURMU, N. RECHTORISOVEJ a S. JURKOVEJ

Od začiatku roka sme na stránkach matičného týždenníka prinášali informácie o priebehu postupových kôl súťaže v prednese slovenských povestí Šaliansky Maťko.

PREŠOV

ŽILINA

TREBIŠOV

KEŽMAROK

Obmedzené priestorové možnosti nám nedovoľovali informovať o všetkých podrobne, a tak sme s potešením publikovali konštatovania odborníkov v porotách, ktorí o tomto jubilejnom ročníku zovšeobecňovali, že mu organizátori a najmä pedagógovia zúčastnených školákov venujú zvýšenú pozornosť, čo sa odrazilo na kvalite výberu prednášaných textov aj na samotných výkonoch súťažiacich.

■ KEŽMAROK

V podtatranskom regióne v čase konania okresného kola súťaže šarapatila chrípková epidémia, preto na jej uskutočnenie bolo treba získať medicínsku výnimku. Vďaka takým obetavým organizátorom ako Nadežda Kumorovitzová z Centra voľného času v Kežmarku a vedúca knižnice Mgr. Jana Schönová mali vyše štyridsiati žiaci, rovnomerne zastúpení v jednotlivých kategóriách, optimálne podmienky na to, aby ukázali svoj talent. Účasť na krajskom kole v Prešove si vybojovali Kežmarčania Soňa Brejková zo ZŠ Grundschule, Hradné námestie, Tobias Pružinský zo ZŠ a MŠ Nižná brána a Dajana Mária Drugáčová, zo ZŠ a MŠ zo Svätého Kríža.

■ TREBIŠOV A MICHALOVCE

Okresné kolá súťaže v Zemplíne usporiadali matičiari v spolupráci s Knižnicou Gorazda Zvonického v Michalovciach a so Zemplínskou knižnicou v Trebišove. Aj tu treba vysloviť vďaku tým, čo zabezpečili hladký priebeh postupového kola – Janke Vargovej, Emilovi Čurmovi, lektorkám na umelecký prednes Jelke Timkovej a Silvii Zubkovej aj spisovateľke Mariette Košťíkovej, najmä však všetkým zúčastneným žiakom, ktorým k výkonom poblahoželal a najlepším ceny odovzdal predseda Matice slovenskej Marián Gešper. Na zemplínskych reprezentantov čakalo ako výzva krajské kolo Košiciach a azda aj to celonárodné 23. marca v Šali.

■ NITRA

Nitrianske krajské kolo charakterizovali kvalitné prednesy žiakov a výber originálnych textov. V najmladšej kategórii prvé miesto obhájil prednesom povesti Bojazlivý paholok a smelý gazda Šimon Hladek z Piaristickej spojenej školy sv. J. Kalazanského v Nitre, v druhej kategórii to bola žiačka Základnej školy sv. Svorada a Benedikta v Nitre Júlia Vojtechová s povesťou Vendelko a v kategórii najstarších školákov žiak ZŠ Na Hôrke v Nitre Ladislav Bánovský s povesťou Nezbohatne nikda, komu šťastie chýba. Postupujúci do celoslovenského finále si odnášali zo súťaže hodnotné knihy. Najväčšou odmenou však popri pocite úspechu je pre nich účasť v meste zrodenia samotnej súťaže – v Šali, za účasti hlavného organizátora, iniciátora a otca súťaže Šaliansky Maťko J. C. Hronského MUDr. Svetozára Hikkela.

■ ŽILINA

V meste pod Dubňom sa na súťaži zišli tridsiati reprezentanti z jedenástich okresov žilinského kraja. Výkony všetkých zúčastnených detí boli tak vysoko profesionálne, že porota mala veľký problém určiť poradie víťazov. Prednes, gestikulácia a mimika účastníkov sa vysoko približovali výkonom hercov z národného divadla – ako nadnesene, ale s veľkou mierou pravdy uviedla jedna z porotkýň. Do celoslovenského kola napokon vybrali Katarínu Belicajovú zo ZŠ s MŠ J. Vojtaššáka, Zákamenné; Paulínu Rúfusovú zo ZŠ Apoštola Pavla, Liptovský Mikuláš, a Emmu Siekelovú zo ZŠ s MŠ Školská ulica, Trenčianske Teplice

NITRA

.

■ PREŠOV

V metropole Šariša sa v januári a vo februári už po dvadsiaty piaty raz uskutočnili okresné a krajské kolá súťaže Šaliansky Maťko. Okresné kolo bolo koncom januára v Knižnici P. O. Hviezdoslava. V jej detskej knižnici Slniečko súťaž pripravili MO MS v spolupráci s ABC centrom voľného času a so spomínanou knižnicou. Osvedčení porotcovia vybrali spomedzi reprezentantov dvadsiatich piatich škôl v okrese týchto postupujúcich: v prvej kategórii Tamaru Antolovú zo ZŠ Župčany, v druhej Lýdiu Kovaľovú z Evanjelickej ZŠ a v tretej Michaelu Gočovú zo ZŠ na Ulici Čsl. armády v Prešove.

Vďaka ústretovosti vedenia prešovskej ZŠ na Ulici Májové námestie sa krajské kolo potom uskutočnilo v jej veľkorysých priestoroch. Z dvanástich okresov Prešovského samosprávneho kraja prišlo súťažiť tridsaťšesť žiakov, ktorým ich rovesníci pripravili so skvelými pedagogičkami tejto školy pekný uvítací program. Výkony prednášajúcich hodnotila deväťčlenná porota na čele s predsedom PhDr. L. Matiskom, ktorá ako adeptov na úspech v celoštátnom finále Šalianskeho Maťka určila v jednotlivých vekových kategóriách žiačku Soňu Brejkovú z Kežmarku, Soňu Janigovú z Popradu a Danielu Dančovú z Vranova.

Ceny súťažiacim odovzdali za Dom MS v Prešove jeho riaditeľka Sláva Jurková, za ABC centrum voľného čase a za OÚ – odbor školstva Mgr. M. Kundľa spolu s porotcami jednotlivých kategórií. Ako v poďakovaní organizátorom, porotcom i súťažiacim zaznelo, v Prešove sa predstavili skvelí súťažiaci, boli výborne pripravení a preukázali vysokú úroveň aj profesionalitu. Preto im spoločne držíme palce a želáme úspech aj v Šali 23. marca v celoslovenskom finále.

FEJTÓN

Keď modrá bola ešte dobrá

Marián ŠIMKULIČ

Dôchodca Jusko vybral zo schránky poštu. Listy boli poštovné úverované. Pohľadom ich prebehol a hneď sa aj dovtípil, čo v nich je: oznámenia o tom, koľko pretelefonoval, čo dlží za vodu, plyn a elektriku, čoskoro mu dôjde aj výpis zo SIPO – sústredeného inkasa platieb obyvateľstva. A onedlho tiež dostane výpis z banky o tom, kde a na čo minuli jeho dôchodok. Príde tiež v obálke podobnej predchádzajúcim ako vajce vajcu. Kde sú tie časy, keď spolu s listovými zásielkami dostával aj farebné poštové známky.

Spomenul si, ako práve v čase, keď po skončení štúdia nastúpil na expedíciu pošty ako elév, postupne vymieňali tradičné poštové pečiatky za frankovacie stroje. Na Vianoce ešte pečiatkovali všetky zásielky ručne, rozumej pomocou pečiatok. Vo vianočnej trme-vrme sa pečiatkovalo často tak, že sa na opečiatkovanej zásielke nedalo rozpoznať miesto odoslania alebo dátum. Raz si ho preto predvolala šéfka a ukázala mu – s pečiatkou a pekne pomaly, ako si predstavuje výsledný tvar jeho úsilia na zásielke. Pravda, pečiatka bola na pohľadnici úhľadná, čitateľná, dalo sa tam prečítať miesto odoslania, dátum i hodina. V prvej chvíli si pomyslel, že platí pravidlo číslo jeden, že šéfka má vždy pravdu. Ale namiesto toho ozval sa v ňom elévsky červík vzdoru a povedal čosi, čo po ňom opakovali ešte aspoň mesiac všetci zamestnanci: Ak budeme tak pomaly a precízne pečiatkovať, posledné vianočné zásielky dorazia k zákazníkom až na Veľkú noc...

Veru, vyžral si za to poriadne: nedostal odmenu. Krutá bola daň za pätnásť minút slávy! Našťastie, pred Veľkou nocou došli nové frankovacie stroje. Ich princíp bol jednoduchý, na jednej strane ste do mašinky vhodili obálku či pohľadnicu a na druhej strane už vyšla pekne ofrankovaná. Pečiatky sa používali len na objemnejšie zásielky, ktoré sa do frankovacieho stroja nevošli. Ako to už v tamtom režime bývalo, stroj prišiel jeden, zato farba k nemu až v štyroch veľkých desaťkilových plechovkách. Práve mali službu s vtedy už na dôchodok poberajúcim sa Bokrišom a chystali sa nalievať farbu do stroja. Bokriš v sliepňajúcom svetle žiarovky, lebo v marci sa ešte skoro zvečerieva, ukázal mladému elévovi, že majú štyri plechovky farby, z toho tri sú čierne, čo sa dalo rozlíšiť podľa čiernej bodky na plechovke, a jednu modrú, tiež podobne označenú. Už vtedy si obaja povedali, že modrá je dobrá a naliali ju do frankovacieho stroja. Jusko si pamätal ako dnes, že bola sobota večer a v pondelok sa to začalo. Čoskoro sa dozvedeli, že popri riadnych zákazníkoch, ktorí chceli poslať pozdrav svojim známym, oslovili aj filatelistov. Lebo mať ofrankovanú obálku modrou farbou v tej záľahe čiernej od Ašu až po Čiernu nad Tisou bolo veru terno. Aj obaja previnilci to čoskoro pocítili, keď stáli na raporte pred šéfkou i vedúcim kontroly. Našťastie, mali čas dohodnúť sa na výpovedi. A tak namiesto okrídleného modrá je dobrá, obaja tvrdili, že v tme si nevšimli farbu, ktorú lejú do stroja. Pravda, nikto im neveril. Keďže výsluch a hromy blesky lietali nad previnilcami až do neskorých večerných hodín, ako s posledným bezmocným dôkazom sa vytasili sliepňajúcou žiarovkou na expedícii. Keď sa spolu s vedúcim kontroly všetci presvedčili, že aspoň v tom neklamali, museli žiarovku okamžite vymeniť za dvestovatovú. Tentoraz obaja prišli o odmeny. Jediní šťastlivci boli filatelisti. Povráva sa, že za ten necelý deň, keď na pošte frankovali modrou farbou, sem zavítali mnohí z Košíc, Prešova, ba jeden to stihol až z Popradu.

Laco NOVOMESKÝ a Daniel OKÁLI boli rešpektovaný tandem Matice

Priatelia mu familiárne vraveli Daňo

Štefan SAMSON – Foto: archív MS

Keď dnes vyslovíme meno Daniel OKÁLI, mnohí mladší našinci by napochytro ani nevedeli, kto to bol, aký to bol človek a čo pre Slovensko urobil. Nečudo, veď od jeho narodenia teraz v marci uplynulo už stopätnásť rokov a od jeho smrti minulý rok tridsať rokov. Dnešná mladšia generácia má iné záujmy ako národné dejiny, holduje iným koníčkom, než sú historické reálie a osobnosti, ktoré ich tvorili. Vlastenectvo sa až tak veľmi nenosí.

Daniel Okáli sa narodil 9. marca 1903 v Liptovskom Mikuláši. Najmladšie roky prežil v sirotinci v Modre. Maturoval na gymnáziu v Trenčíne. Právo študoval na Právnickej fakulte v Prahe. Štúdium absolvoval získaním doktorátu v roku 1926...

Daniel OKÁLI (vpravo) s „davistami“ v jednej z plávajúcich reštaurácií na Dunaji.

■ ZALOŽIL DAV

Už ako vysokoškolák sa aktívne ako literát so sociálnym cítením angažoval v slovenskej literatúre. Patril k zakladateľom voľného zoskupenia študentov – socialistov zo Slovenska – davistov. Tí predstavovali združenie ľavicovo orientovaných slovenských spisovateľov a politikov. DAV vznikol v roku 1922 a Daniel Okáli ho založil s Andrejom Sirackým a Vladimírom Clementisom. Pomenovanie DAV vraj vzniklo zo začiatočných písmen ich mien...

Činnosť a dianie v davistickej generácii natrvalo poznamenali a určili ďalšie pôsobenie Daniela Okáliho v slovenskej literatúre, kultúre a v slovenskom politickom živote. Už ako mládenec vstúpil do KSS. V rokoch vojny sa zapojil do ilegálneho protifašistického odboja. V štyridsiatom piatom roku sa stal prezidiálnym vedúcim na Povereníctve vnútra a o rok neskôr ho vymenovali za vládneho splnomocnenca na výmenu obyvateľstva s Maďarskom. V roku 1948 sa stal poverenikom vnútra a túto funkciu vykonával až do roku 1951. V tom istom roku bol na základe vykonštruovaných tvrdení a azda aj udaní spolu s viacerými vtedajšími poprednými osobnosťami obvinený z buržoázneho nacionalizmu a odsúdený. Z väzenia ho prepustili v roku 1960 a o tri roky neskôr ho úplne rehabilitovali. Ako literárny a vedecký pracovník sa potom zamestnal v Ústave slovenskej literatúry SAV v Bratislave. Zomrel 23. novembra 1987.

■ VEDNO V MATICI

Ako hlboko národne cítiaci človek našiel svoj priestor na realizáciu a uplatnenie v Matici slovenskej. S Ladislavom Novomeským bol Daniel Okáli spojený, dá sa povedať, celoživotne. Boli vrstovníci, takmer rovnakého veku. Spájala ich literatúra a jej sociálne aspekty. Mali rovnaké národné i svetonázorové zmýšľanie. Spolu s Jánom Robom Poničanom tvorili literárny davistický front. V päťdesiatych rokoch oboch odsúdili v procese s buržoáznymi nacionalistami a väznili. Rehabilitácie sa dočkali

Daniel OKÁLI zanechal výraznú stopu aj v povojnovej činnosti Matice slovenskej, keď ju istý čas dokonca viedol.

v čase politického odmäku začiatkom v šesťdesiatych rokov...

Ladislav Novomeský bol v rokoch 1968 – 1973 predseda celoslovenského výboru Matice slovenskej v Martine. Daniel Okáli bol v tom istom období matičným podpredsedom. Keď v roku 1970 Novomeský vážne ochorel – aj na následky žalárovania, funkciu a prácu výkonného predsedu Matice slovenskej vykonával Okáli. A počínal si veľmi zodpovedne, svedomito a dôstojne. A navyše bez nároku na akýkoľvek honorár. Veď v tom čase bola funkcia predsedu Matice čestná a celospoločensky vážená. Vlastne celá práca výboru MS bola takto chápaná a ponímaná...

■ VRAVELI MU DAŇO

Daniel Okáli, priatelia ho familiárne oslovovali Daňo, bol podľa mňa od iných v mnohom osobitný, odlišoval sa celým radom vlastností. Nesťažoval sa na roky väzenia, nenadával, neponosoval sa, že neprávom sedel v celách... Založením bol takmer askéta, neholdoval životným radovánkam, nepil, nefajčil, a keď na rôznych zasadnutiach boli prestávky v rokovaní alebo voľný čas počas obedňajšej prestávky, rád ich využíval na prechádzky. V debatách a rozhovoroch s inými bol tolerantný. Keď začínal s niekým hovoriť, nezriedka úctivo opáčil: „Ráčite vedieť...,“ a pokračoval tým, čo chcel povedať. Vtedy to vyznievalo staromilsky, že hovorí dosť staromódne, ale mysľou bol vždy v súčasnosti, dušou a činmi bol moderný a pokrokový.

Na zasadnutia matičných orgánov prichádzal vždy načas. A čo možno na ňom viacerí aj neznášali, bol veľký pedant a detailista. Raz do mesiaca, niekedy každé dva, mali podľa vopred vypracovaného plánu zasadnutia výboru alebo rozšíreného predsedníctva. Zasadnutia neboli len v Martine, ale v mestách i mestečkách, kde boli aktívne miestne odbory MS alebo kde sa predpokladalo, že by mali aktívnejšie pracovať, ale im to dovtedy nešlo a potrebovali pomôcť. Čo si pamätám, takto sme boli v Tešedíkove, Nových Zámkoch, Galante, Čadci, Košiciach...

■ VÝKVET NÁRODA

V období pred a po auguste 1968 matičné odbory sa aktivizovali najmä v kultúrnej činnosti a ústredie MS sa im usilovalo v možnostiach, aké vtedy malo, pomáhať. V poaugustovom čase bol v celoslovenskom výbore Matice celý rad významných osobností – národný umelec spisovateľ Andrej Plávka, národný umelec básnik Ján Smrek, národný umelec herec Mikuláš Huba, národný umelec spisovateľ Vojtech Mihálik, národný umelec spisovateľ Ján Poničan... To však bolo pre Maticu slovenskú, jej výbor a predsedníctvo vždy charakteristické.

Juraj ŠEBO: Útek z pekla, vydavateľstvo Marenčin PT, Bratislava 2017

Nové svedectvo o tábore smrti

KNIHA TÝŽDŇA

Autor našiel na internete zaujímavý článok, kde sa spomínalo meno Arnošta Rosina. Vysvitlo, že ho pozná. Keď bol mladý, hrával s jeho otcom karty, chodili na výlety, ba strávil s nimi aj Vianoce. Utkaná zo spomienok a svedectiev vyšla kniha Juraja Šeba Útek z pekla – Príbeh Arnošta Rosina, väzňa, ktorému sa podarilo ujsť z Osvienčimu.

Autor v nej predstavuje Arnošta (Ernesta), ktorý sa narodil v sninskej židovskej rodine, zoznamuje nás s jeho detstvom a mladými rokmi, so štúdiom, s prvými pracovnými skúsenosťami i so základnou vojenskou službou, s nástupom fašizmu, so zatknutím, s pobytom v zbernom tábore a následne transportom do Osvienčimu.

Po tom, ako začiatkom apríla 1944 väzni Vrba s Wetzlerom utiekli z Osvienčimu, koncom mája sa to podarilo aj Rosinovi s Mordowiczom. Ich aktuálne svedectvá doplnili správu prvých utečencov. Vďaka nim sa svet dozvedel o zverstvách v tábore smrti. Ich odhaľovanie pokračovalo aj po oslobodení svedectvom v procesoch s esesákmi. Kniha je zaujímavá nielen opisom pomerov vo vyhladzovacom tábore, úteku z neho, ale aj stretnutiami s ľuďmi, ktorí Arnoštovi pomáhali prežiť na ľudáckom Slovensku. Rosin po roku 1949 odchádza do Izraela, kde si však nedokázal zvyknúť a vrátil sa do Česko-Slovenska. Ostal tu až do roku 1966, keď odišiel do Nemecka. V roku 1972 ešte navštívil Slovensko a rodnú Sninu. Zomrel v Düsseldorfe v roku 1999 vo veku osemdesiatšesť rokov. Okrem dramatického príbehu je kniha bohatá na fotografie. Súčasťou knihy je úvodná strana Osvienčimského protokolu, uloženého v Roosweltovej knižnici vo Washingtone, či pohľadnica z Osvienčimu, ktorú rodina autora dostala po vojne s textom svedčiacom o Rosinovom zmysle pre humor – Už som tu zase. Nechýbajú ani mená a tváre dozorcov tábora, fotografie z rodinného albumu, väzňa či z autorovho archívu. To všetko s výpoveďami Arnošta Rosina dokresľuje pôsobivé dielo literatúry faktu.

Marián ŠIMKULIČ

MEDAILÓN

Dušan MIKOLAJ, novinár, spisovateľ, odklínač tajomstiev výtvarného umenia i jedinečného etnologického fenoménu Slovenska (Kysúc a Zamaguria zvlášť) – drotárstva, sa dožíva sedemdesiatin ako živý dôkaz o relativite veku. V rodnom Lodne stále žije tradícia festivalov ľudového humoru, ktorú pred rokmi založil, a knihy mu vychádzajú aj v našom nečase neprajnom hodnotám. Nemožno ho nespomenúť na strane slovenských osobností a nezvolať mu: Živio – a mnoga leta!

Všestranný sedemdesiatnik

Vyštudoval slovenčinu a angličtinu na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici, ale talent ho zlákal do novín. Prišiel do Smeny v čase, keď už odtiaľ konsolidátori vymietli jednu veľkú reportérsku generáciu a s ňou aj dobrý tucet skvelých novinárov a navzdory neprajným okolnostiam sa usiloval nezostať voči nim v hanbe – tak sa formovali na novinárske osobnosti mladuchy a mládenci ako Gabika Rothmayerová, Jožko Leikert, Emil Semanco... a medzi nimi aj Dušan Mikolaj. Už v sedemdesiatych rokoch mu vychádzajú prvé literárne práce v zborníkoch a čoskoro aj vlastné diela – Kone, Stanem sa básnikom, Smrteľné dedičstvo, potom dve prozaické diela, ktoré stále pekne zvučia v čitateľskom svete Tlejúce slnko a Medová baba. Umenie písať spojil so znalosťou výtvarného sveta a spomínaného drotárskeho fenoménu. Tak vzniklo jeho encyklopedické dielo Majstri štetca – z pozoruhodnej edície slovníkovo ladených kníh o majstroch slovenských umení z vydavateľstva Perfekt, a kniha o guru slovenského drotárstva – Odrôtovaný svet Karola Guleju. Za ostatnú knihu o tatranskom nosičovi, chatárovi, spisovateľovi a esejistovi Belo Kapolka – Citlivá tatranská žula dostal pred troma rokmi česko-slovenskú Cenu Egona Ervína Kischa a za svoju žurnalistickú a literárnu tvorbu národnú cenu literatúry faktu – Cenu Vojtecha Zamarovského. Kto sleduje Literárny týždenník, tomu netreba predstavovať súčasné aktivity Dušana Mikolaja – novinára a po umení rozhľadeného publicistu. Neponúka riedku polievku komerčnej tlače,.

(jč)

HUMORESKA

Spomienky s vôňou udiarne a chuťou klobásy

Penzista Jusko zavše len tak sedel na terase záhradnej chatky, zasnene hľadel pred seba na zelený trávnik a rozkvitajúce kvety a na obrazovku duševného zraku si premietal epizódky z mladosti. Zavše sa medzi nimi mihla aj tá o prvom zamestnaní, keď hneď po skončení školy nastúpil do práce ako kontrolór. Dali mu na starosť zisťovanie kvality potravín vo výrobniach vo vtedajšom štátnom podniku. Jeho prevádzkarne produkovali rôzne druhy šalátov – od zemiakového, vlašského až po feferónový, údeniny, klobásy, jaternice i rôzne druhy desiatových polievok. Jedným slovom, bolo toho dosť, čo musel ochutnávať a zisťovať. Zvlášť merkoval na záručné lehoty, najmä u majonézy, ale dbal aj na čerstvosť mäsa, z ktorého robili chýrečné domáce zaúdené klobásky. A jemu tiež chutilo. Čoskoro to nebolo ochutnávanie vzoriek, ale šéfovia prevádzok mu ponúkali raz čosi na desiatu, inokedy „ľahký“ obedík, ba zavše aj čosi na olovrant, ba pribalili aj na cestu. No a aby sa mu nechytilo žalúdka, naliali aj poldecáčik. Neraz do jednej i druhej nohy, aby nekríval.

Nuž, nekríval, ale zato utešene priberal. Keď sa po dvoch–troch mesiacoch postavil na váhu, neveril vlastným očiam. On známy internátny svalovec s ideálnou hmotnosťou k svojej figúre, čo oceňovali aj dievčence v ročníku, odrazu sa prehupol do kategórie docentov – teda takmer metrákových chlapov. Našťastie si to rýchlo uvedomil a svojmu bezprostrednému nadriadenému po jednej šichte oznámil, že táto práca sa mu síce páči, aj mu chutí, ale... rád by ju zamenil za niečo... Mal na jazyku, že povie diétnejšie, ale zháčil sa, aby nebonzol tých, čo sa doteraz starali o jeho stravovanie. Vedúcemu výroby nemusel nič vysvetľovať, chápal ho, ale mal jednu podmienku – musíš si namiesto seba nájsť náhradu. Dostal na to týždeň. Jusko si vtedy spomenul na spolužiaka Fera, ktorý sa onehdy sťažoval, že po štúdiu nie a nie nájsť vyhovujúcu prácu. Keď sa stretli, Fero ešte stále žil z rodičovskej apanáže, a keď mu Jusko opísal, čo sa mu núka, predstava budúceho kontrolórskeho miesta sa mu celkom páčila. Najmä to, že sa bude môcť do sýtosti najesť. Fero o dva dni nastúpil na uvoľnené miesto kontrolóra potravín a Jusko si hľadal novú prácu, ktorú po čase našiel. Zakaždým, keď sa v meste stretli, utvrdzoval sa v tom, že dobre urobil. Fero sa viditeľne zaokrúhľoval a po roku „kontrolovania“ sa zaradil, povedané športovou terminológiou, medzi super ťažkú hmotnostnú kategóriu. Keď ho nedávno Jusko videl s jeho vyše sto dvadsiatimi kilami, predstavoval si, že keby pred rokmi nevycúval z tohto zamestnania, aj on by dnes takto vyzeral. Teraz je rád, že sa dokáže ohnúť tak, aby si zaviazal šnúrky na topánkach. Pravda, trochu sa pritom trochu zadychčí. Ale len trochu...

Marián ŠIMKULIČ

Cirkevný dejateľ Karol Anton MEDVECKÝ v národnom a kultúrnom živote

V Martinskej deklarácii videl naplnenie životného cieľa

Text a foto: Sylvia MALIARIKOVÁ

Koncom minulého roka si v Bojniciach pripomenuli osemdesiate výročie úmrtia kňaza, cirkevného hodnostára, historika, politika a spisovateľa Karola Antona MEDVECKÉHO. Prežil mimoriadne činorodý život, počas ktorého venoval všetky svoje sily a intelekt zápasu za zlepšenie postavenia slovenského národa a slovenskej katolíckej cirkvi.

Karol A. Medvecký sa narodil 8. júna 1875 v Oravskom Podzámku. V rokoch 1887 – 1895 študoval na gymnáziu v Trstenej, piaristickom gymnáziu v Ružomberku, Banskej Štiavnici, Lučenci a Košiciach. V roku 1891 vstúpil do františkánskej rehole v kláštore v Beckove a zložením sľubov sa začalo jeho pôsobenie v katolíckej cirkvi. Štúdium teológie absolvoval v Kremnici a v Skalici, kde sa zoznámil s mnohými budúcimi národnými buditeľmi, čo malo vplyv na jeho národno-politickú orientáciu. Po ukončení štúdia v bohosloveckom seminári v Banskej Bystrici ho začiatkom júla1899 vo Svätom Kríži nad Hronom vysvätili za kňaza.

Karol Anton MEDVECKÝ vynikol ako cirkevný hodnostár, ale k rozsahu jeho aktivít musíme pridať aj pôsobenie v oblasti politiky, histórie a literatúry.

■ KAPLÁNSKE ŠTÁCIE

Prvé miesto, kde pôsobil ako kaplán, bola Detva. Išiel tam nerád, ale kraj a miestny ľud si obľúbil. Pod Poľanu už prišiel ako člen Muzeálnej slovenskej spoločnosti, takže pochopiteľné bolo aj jeho zaujatie výskumami. K jeho vedeckým prvotinám patrí výstava a prednáška o detvianskej výšivke, ktorú pripravil na valné zhromaždenie Muzeálnej spoločnosti v roku 1901. Výsledky vtedajších výskumov zhrnul v monografii Detva (1905).

Maďarskej cirkevnej vrchnosti sa Medveckého aktivity nepozdávali. Pre vlastenecké postoje, ktoré prejavoval v osvetovej práci aj v článkoch, ho prenasledovali a zámerne prekladali do veľmi chudobných farností. Takto sa ako kaplán dostal z Detvy do Krupiny, Jastrabej a cirkevné poverenie vykonával aj vo Veľkom Poli, v Píle, Detvianskej Hute a Beňuši. Bol administrátorom farností na Donovaloch, v dedinách Brehy a Prochot.

V roku 1909 sa stal farárom v Bacúrove, kde strávil desať strastiplných rokov. Medvecký mal veľmi dobré organizačné schopnosti a napriek veľkým materiálnym ťažkostiam vo všetkých farách, kde pôsobil, usiloval sa o hospodárske a morálne povznesenie farníkov, založenie potravných spolkov, banky a rozvíjal rozmanitú osvetu.

■ POLITICKÉ AKTIVITY

Karol A. Medvecký bol členom Slovenskej národnej strany, od leta 1917 jej tajomníkom. Bol aj členom Slovenskej národnej rady a v rokoch 1918 – 1920 poslancom revolučného Národného zhromaždenia. V máji 1918 sa zúčastnil na tajnej porade SNS v Turčianskom Svätom Martine, na ktorej sa zástupcovia všetkých smerov slovenskej politiky dohodli na spoločnom cieli – podporovať vznik samostatnej Československej republiky. Po vzniku ČSR považoval za jeden zo svojich najväčších úspechov a úspechov slovenského národa prijatie Deklarácie slovenského národa a ustanovenie SNR 30. októbra 1918 v Martine.

Na činorodého K. A. Medveckého nezabudli pri prideľovaní vládnych funkcií – poverili ho funkciou referenta pre katolícke cirkevné záležitosti na ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska, kde sa od konca roka 1919 podieľal na usporiadaní cirkevno-politických záležitostí na Slovensku.

Bolo to pre neho mimoriadne zložité obdobie. Držal sa línie katolíckeho kňaza a roduverného politika, pritom sa v krajine vzmáhalo komunistické hnutie od začiatku antagonistické voči cirkvám, z Maďarska neustávali útoky a doma musel čeliť kritike aj niektorých svojich dovtedajších spolubojovníkov. V rámci panujúcich politických pomerov sa v januári 1919 rozhodol vstúpiť do Československej strany lidovej, od roku 1925 bol podpredsedom slovenského výkonného výboru a redaktorom jej tlačového orgánu Ľudová politika.

■ BÁDATEĽSKÁ PRÁCA

Vlastivedná a bádateľská práca bola integrálnou súčasťou Medveckého národnopolitických a národnokultúrnych úsilí. Patrí medzi najvýznamnejšie postavy slovenského múzejníctva. Bol jedným z najaktívnejších členov a funkcionárov Muzeálnej slovenskej spoločnosti a blízkym spolupracovníkom jej zakladateľa Andreja Kmeťa. V zložitých podmienkach sa v roku 1926 ako predseda tejto spoločnosti pričinil o znovuvydávanie jej tlačových orgánov Časopis a Sborník MSS, ktoré aj redigoval. Podieľal sa na budovaní zbierkových fondov Slovenského národného múzea, najmä etnografických. Medvecký mal veľmi dobrý prehľad o dianí doma i vo svete. Udržiaval početné kontakty s kňazmi, politikmi, umelcami. Precestoval služobne i súkromne mnoho krajín. Ako referent pre cirkevné záležitosti intenzívne pracoval na skvalitnení výchovy kňazského dorastu, vybudovaní bohosloveckej fakulty, upevnení postavenia slovenčiny v školách a kostoloch, opatere a výchove sirôt...

■ ROZSIAHLE DIELO

Zanechal po sebe aj úctyhodné literárne dielo; napísal sedemnásť kníh – národopisné práce, cirkevné dejiny, biografie slovenských národovcov, cestopisy, memoárové dielo a veľké množstvo článkov. Bol zberateľom ľudových balád, ktoré vydal v zbierke Sto slovenských ľudových ballád (1923). Jasne si uvedomoval hodnotu ľudovej kultúry a cítil, že je jedným z podstatných prvkov na ceste, ako zo „slovenskej otázky urobiť otázku európsku, ba svetovú“.

V oblasti historiografie sa venoval regionálnym dejinám, archeológii, cirkevnej histórii, ale najmä problematike zániku Uhorska a vzniku samostatného česko-slovenského štátu. Je autorom dvojzväzkovej biografickej monografie Andrej Kmeť, jeho život a dielo (1924). Cirkevnej histórii sa venoval v dielach Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku (1919) a Krátke dejiny katolíctva na Slovensku (1920). V monumentálnom štvorzväzkovom diele Slovenský prevrat (1930 – 1931) podrobne zachytil štátoprávne premeny na Slovensku koncom prvej svetovej vojny počas rozpadu habsburskej monarchie a zrodu Česko-Slovenska. Bol tiež autorom životopisných čŕt a nekrológov, v ktorých zachytil život a dielo národných dejateľov Jozefa Hollého, Jozefa Ľudovíta Holubyho, Ľudovíta Mičátka, Františka Richarda Osvalda, Andreja Trúchleho-Sytnianskeho. Zo svojich ciest pripravil publikácie Cesta po Juhoslávii (1921), Moja cesta do Francie a Anglie (1925). Medvecký sa v nich prejavil ako vynikajúci pozorovateľ, ktorý vedel svoje postrehy výstižne opísať, ale zároveň všetko nové a progresívne, čo na cestách videl, usiloval sa uplatniť doma. Slovenské divadelníctvo chcel povzbudiť napísaním libreta k opere Katuša zo života detvianskeho ľudu. Svoj život a dielo opísal v knihe Z mojich rozpomienok k šesťdesiatinám (1935).

■ BOJNICKÁ KAPITOLA

V jeho memoároch je pôsobenie v Bojniciach rámcované ďalšími kultúrnymi, hospodárskymi a politickými iniciatívami, akými bolo založenie katolíckej jednoty Orol a úverového družstva, vybudovanie Katolíckeho domu – Dom dobrého pastiera, kde bola neskôr škôlka, dnes je to budova Slovenskej pošty. Prebudoval faru, dal zaviesť elektrické osvetlenie do kostola, postaviť chudobinec, dnes je to sídlo Základnej umeleckej školy. Na túto budovu osadil reliéf sv. Cyrila a Metoda, ktorý dal vyrobiť v Prahe. Je to najstaršie zobrazenie sv. Cyrila a Metoda na hornej Nitre. Vo svahu pod zámkom dal postaviť lurdskú kaplnku Panny Márie, pre kostol zabezpečil zánovný organ z Bratislavy a na kostolnú vežu dal vyrobiť a osadiť hodiny, ktoré sú tam dodnes. Inicioval rekonštrukciu kaplnky sv. Jána Nepomuckého, ktorú zachránil pred úplnou deštrukciou. Inicioval založenie záhradníctva pod farou, výsadbu ovocných a okrasných stromov. V októbri 1928 – na desiate výročie vzniku Česko-Slovenska, vysadil pri fare „lipy slobody“.

V skalnom previse pod farou objavil jaskynku, ktorá na jeho počesť nesie pomenovanie Prepoštská jaskyňa. Ako prvý tu v roku 1926 uskutočnil archeologický výskum a správne klasifikoval nálezy. Jaskynka, hradná priekopa i celé Bojnice a okolie patria k najvýznamnejším paleolitickým náleziskám európskeho významu.

Začiatkom júna 1926 v Prievidzi založili Muzeálny spolok Hornej Nitry, ktorého bol čestným predsedom, tajomníkom Dr. Ján Mjartan zo Sebedražia, prvý slovenský profesionálny etnograf.

Popri intelektuálnej práci si Medvecký vždy všímal prírodu a poľnohospodárstvo. Stal sa predsedom ovocinárskej spoločnosti v Prievidzi a horlivo tu podnecoval vysádzanie ovocných stromov. Šiesteho mája 1932 ho zvolili za starostu Bojníc a túto funkciu vykonával do konca života. Zomrel vo veku šesťdesiatdva rokov na mŕtvicu 11. decembra 1937. Pohreb za účasti mnohých oficiálnych hostí a veriacich z blízkeho i ďalekého okolia sa konal 14. decembra 1937 na cintoríne v Bojniciach.

Životu a dielu K. A. Medveckého sa v súčasnosti venujú napríklad ThDr. HELic Pavol Kollár, PhD., a historik, reštaurátor a spisovateľ Mgr. Jozef Lenhart v Bojniciach. Nedávno vydalo združenie Society for Human Studies publikáciu (ne)známe príbehy. Osem zabudnutých osobností 19. a 20. storočia, do ktorej zostavovatelia Mgr. Ján Golian, PhD., z archívu Banskobystrickej diecézy a Mgr. Rastislav Molda, PhD., zo SHÚ Matice slovenskej v Martine zakomponovali aj príspevok o Medveckom. Jeho obdivuhodné pracovné nasadenie a zacielenie na pomoc slovenskému národu môžu byť dodnes príkladom.

Spoločne nadväzujú na historický odkaz štúrovcov

Vzácna zhoda v nastolených otázkach

Libuša KLUČKOVÁ – Foto: (red)

V sídle Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Bratislave sa v stredu 14. februára 2018 stretli jeho predstavitelia s delegáciou Matice slovenskej. Na úvod stretnutia odovzdali predseda MS Marián Gešper, predseda DV MS Štefan Martinkovič, členka predsedníctva MS Libuša Klučková, riaditeľ sekretariátu predsedu MS Peter Schvantner a podpredseda MM Martin Hajník predsedovi SZPB Ing. Pavlovi Sečkárovi vojnové výtlačky Národných novín z roku 1944 ako dar matičiarov. Následne Ing. Pavol Sečkár a tajomník doc. Viliam Longauer oboznámili delegáciu MS so súčasnými úlohami zväzu.

Snímky približujú konštruktívnu pracovnú atmosféru stretnutia predstaviteľov Matice slovenskej s funkcionármi Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v jeho sídle na Štúrovej ulici v Bratislave.

Zväzoví predstavitelia priblížili množstvo podujatí, na ktorých sa podieľajú ich základné organizácie pôsobiace po celom Slovensku, pričom nejedno pripravujú vedno s matičnými miestnymi odbormi a OMM. Predseda MS M. Gešper uviedol, že obe organizácie majú spoločné prieniky – udržiavať kolektívnu historickú pamäť národa nadväzujúc na historický odkaz Hurbanovcov z roku 1848, legionárov z roku 1918, bojovníkov proti fašizmu a mnohých ďalších národných dejateľov.

Počas SNP sa mnohí matiční funkcionári a členovia MS aktívne zúčastnili na boji proti nemeckému nacizmu a pangermanizmu. SZPB a MS presadzujú národný, demokratický a humánny odkaz slovenského národného a emancipačného hnutia začatého štúrovcami a nadväzujú na úzku spoluprácu s orgánmi štátnej správy i miestnej samosprávy na všetkých úrovniach, najmä pri organizovaní spomienkových osláv pri príležitosti významných historických výročí. Zbližujú ich viaceré spoločné predsavzatia, ako je výchova k národnému povedomiu a demokracii, slovanská vzájomnosť, úcta k obetiam nemeckého nacizmu a zápas so vzmáhajúcimi sa novodobými obludnými a často skrytými formami neofašizmu, prisudzovania kolektívnej viny a umelo vyvolávanej nenávisti medzi ľuďmi, čo sa už, bohužiaľ, aktuálne prejavuje s čoraz väčšou intenzitou v Európe i po celom svete.

Rešpektujú pluralitný charakter slovenskej spoločnosti a chcú pripomínať národu a všetkým ľuďom dobrej vôle žijúcim v Slovenskej republike, že máme svoje tradície, ktoré by mali v dnešných časoch prekryť cudzie komerčné záujmy a importované tradície. Zaujali odmietavý postoj k tzv. umelému globálnemu občianstvu a zhodli sa na vzájomnej spolupráci, ktorej výsledkom bude spoločné memorandum. Zhodli sa tiež na spoločnej príprave osláv viacerých významných výročí v roku 2018. Matica slovenská prostredníctvom Slovenských národných novín ponúkne SZPB priestor na prezentáciu aktivít a článkov SZPB.

Po ukončení oficiálnej časti stretnutia si delegácia MS prezrela stálu expozíciu pod názvom Za slobodu. Výstava je venovaná odkazu pokrokových národných tradícií, vzniku a práci SZPB.

Folklórne kapitolky z činnosti slovenských krajanov vo Francúzsku

Parížska Náděje so zemplínskym šarmom

Miroslav KEREKANIČ, člen výboru MS

V deväťdesiatych rokoch som s priateľmi pomerne často hrával v ruskej reštaurácii Douchka v Paríži. A tam sme sa pred viac ako dvadsiatimi rokmi prvýkrát stretli, keď počas prestávky hudobnej produkcie k nám podišiel muž a vtedy ešte lámanou slovenčinou mi ponúkol spoluprácu s krajanským súborom Náděje Paríž. Bol to Daniel Compagnon, vedúci tohto súboru.

Začali sa spoločné skúšky a vystúpenia s francúzskymi priateľmi, ale i spoločenské stretnutia s členmi Spolku Čechov a Slovákov vo Francúzsku, ktorý je zriaďovateľom súboru. Nezabudnuteľné boli súborové posedenia v jedinej parížskej československej reštaurácii Dolina rodiny Lesákových s typicky českým knedlo, vepřo, zelo, hovädzím gulášom a plzenským pivečkom. Vtedy sa nadviazali aj kontakty medzi folklórnymi súbormi

Odovzdanie pozdravného listu predsedu Matice slovenskej Mariána GEŠPERA členom krajanského folklórneho súboru v Paríži.

Náděje a Chemlon Humenné, ktoré sa pretavili do viacerých spoločných projektov vo Francúzsku – v Paríži, Montpellier, Toulouse, Noirmoutier, v Česku v Rožnově pod Radhoštěm, v Grécku v Aténach a i na Slovensku. Na spoločných skúškach ma milo prekvapili pekné medziľudské vzťahy medzi členmi súboru, ale najmä ich nádherný vzťah k slovenskému folklóru. Boli to potomkovia Čechov a Slovákov, ktorí emigrovali do Francúzska ešte pred prvou svetovou vojnou, ale aj súčasní emigranti, ich rodinní príslušníci a ich francúzski priatelia. Raz týždenne sa stretávajú v Meudone a dochádzajú z okruhu aj niekoľko sto kilometrov, ako povedzme Sonia Compagnon až z Marseille...

Repertoár tohto krajanského česko-slovenského folklórneho súboru je rozsiahly. Pozostáva z najkrajších českých, moravských tancov a spevov. Pozoruhodná je aj ich tradícia. V minulom roku v novembri nás pozvali na oslavy už šesťdesiateho piateho výročia založenia krajanského súboru Náděje Paríž.

Vrcholom podujatia bol krst CD – Náděje si štrngajú na Východe. Krstilo sa pravou východniarskou slivovicou. V závere podujatia odzneli zdravice. Členom súboru zablahoželali miestni funkcionári, zástupcovia českej a slovenskej ambasády, priatelia z družobných súborov, pozdravný list predsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera v zastúpení odovzdal doc. Vladimír Marušin, ArtD..

Takmer tretina slovenského národa žije roztrúsená po svete

Slovenský živel na všetkých kontinentoch

Zuzana PAVELCOVÁ – Ilustračné foto: archív SNN

Ak v spoločnosti zaznie pojem krajan či Slovák žijúci v zahraničí, máloktorý občan Slovenskej republiky vie, o kom je reč. Kto sú krajania, Slováci žijúci v zahraničí, čím žijú, aká je ich história či dnešné potreby?

Matica slovenská považovala krajanov vždy za imanentnú súčasť slovenského národa. Programovo sa tejto oblasti začala venovať už v tridsiatych rokoch 20. storočia. Najprv sa orientovala na komunity žijúce na Dolnej zemi (dnešné Srbsko, Maďarsko, Rumunsko a Chorvátsko), neskôr na krajanov žijúcich v USA a Kanade. Postupne do svojej pôsobnosti zahrnula aj starostlivosť o potreby krajanov žijúcich v ostatných štátoch Európy, Južnej Ameriky a Austrálie.

■ PO CELOM SVETE

Podľa dnešných odhadov žije vo svete tretina slovenského národa roztrúsená takmer na všetkých kontinentoch sveta. Sú medzi nimi potomkovia tých, ktorí žili na území Rakúsko-Uhorska či Česko-Slovenska a politickým rozdelením sveta sa odrazu ocitli v inom štáte, ale i tí, ktorí sa rozhodli odísť zo Slovenska za lepšími ekonomickými podmienkami už v 18. storočí (do USA, Kanady a iných štátov), ako aj tí, ktorí odišli najmä do západnej Európy na prelome tohto storočia.

Každá z komunít má osobité podmienky, špecifiká i potreby, odlišnú históriu, jazykovú vybavenosť či vzťah k domovskej krajine. Postupne sa téma Slovákov žijúcich v zahraničí dostáva aj do povedomia Slovákov žijúcich v domovine. V tomto zmysle robia dobrú službu komerčné televízne projekty, akými sú Zem spieva či Miss folklór, kde sa vyhraňuje priestor aj na prezentáciu krajanov.

V roku 2017 ŠPÚ spoločne s odborníkmi na danú problematiku navrhli, aby sa do povedomia Slovákov dostala tematika krajanského dianie. Prostriedkom bude nový voliteľný predmet Slováci vo svete. Už viac ako rok sa na Slovensku pripravujú osnovy predmetu a učebnica, podľa ktorých by sa mal nový predmet vyučovať na vybraných stredných školách dve hodiny týždenne. Mal by sa zameriavať najmä na dejiny a kultúru Slovákov žijúcich najmä na Dolnej zemi a na ich súčasnosť.

■ ODBORNÍCI SÚ ZA

Z pohľadu expertov, ktorí sa touto problematikou zaoberajú, je zavedenie predmetu Slováci v zahraničí veľmi prospešné. Ak chceme, aby krajania boli zo strany Slovenskej republiky podporovaní v čo v najvyššej možnej miere, je potrebná osveta, ktorá aj našich občanov informuje o slovenských komunitách mimo nášho územia a oboznámi ich s krajanským spôsobom života, nezabudnuteľným dielom i súčasnými potrebami. Dôležité je uvedomiť si, že krajania si svoju identitu, jazyk i kultúru udržujú neľahko v prostredí iných štátov, a nie vždy v najprajnejších podmienkach No i vďaka nim je slovenskosť vo svete pestovaná, prezentovaná a činná, za čo na nich môžeme byť právom hrdí.

Dobrú službu pri propagovaní života a zachovávaní kultúrnych tradícií krajanov vo svete robia komerčné televízne projekty, akým je aj súťaž Miss folklór.

MATIČNÉ DEPEŠE

Pochovávali basu

V Liptovskom Mikuláši sa už po druhý raz uskutočnilo podujatie Fašiangy v meste s typickou vinšovníckou chasou a veselím, o ktoré sa postarali domáce folklórne súbory i moravskí folkloristi z Opavy, ale do všeobecnej zábavy aktívne prispeli aj šestnásti matičiari z MO MS, ktorí nacvičili pásmo Pochovávanie basy. Prizerajúci sa mohli zasmiať na farárovi, dvoch hrobároch v cylindroch, ktorí niesli basu, na kantorovi aj mladom miništrantovi. Mikulášski matičiari opäť dokázali, že vedia uchovávať ľudové tradície a dokážu sa spojiť, aby pripravili pre obyvateľov mesta hodnotný program. S fašiangovým programom vystúpili aj v Domove opatrovateľskej služby v Liptovskom Mikuláši, kde ich seniori odmenili potleskom, čo bola tá najlepšia odmena.

Nominácia pre vydavateľstvo Matice

Nie celkom ideálne manželské vzťahy, trpká súčasnosť a nostalgické spomienky na minulosť sú spojovacou niťou príbehu, ktorý tvorí dejovú líniu knihy Ladislava Hrubého Večerný letný koncert z Vydavateľstva Matice slovenskej, ktorý Kysucká knižnica v Čadci nominovala v kategórii beletria do druhej časti anketovej súťaže Kniha Kysúc.

Spevy môjho rodu

Rusínska obroda na Slovensku, Vihorlatské múzeum v Humennom, Ľubovnianske osvetové stredisko, Prešovský samosprávny kraj a Matica slovenská v spolupráci s obcami Čirč, Jakubany, Kamienka a Údol pripravili počas prvých štyroch februárových dní 14. ročník celoslovenského festivalu rusínskych ľudových piesní Spevy môjho rodu, na ktorom sa predstavili najlepší detskí a dospelí interpreti z okresov Snina, Medzilaborce, Humenné, Vranov, Svidník, Stropkov, Bardejov, Sabinov a Stará Ľubovňa.

O slovenskom Homérovi

V Dome Matice slovenskej v Galante uprostred februára slávnostne otvorili výstavu O slovenskom Homérovi – zberateľovi ľudovej slovesnosti a rozprávok Pavlovi Dobšinskom, zapožičanú zo Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach. Jej návštevníkom oživuje spomienky a informácie o významnom kňazovi, redaktorovi, básnikovi, prekladateľovi, pedagógovi a zberateľovi pri príležitosti 190. výročia jeho narodenia. Na Dobšinského rozprávkach vyrástlo mnoho generácií slovenských detí a určite ešte mnohé vyrastú. Veď „mnohé, čo dnes skvele cvendží slávou a šíravami sveta, časom vybledne ako staré plátno, ale Dobšinského povesti budú, kým bude slovenská reč“.

(se)

OČAMI MATIČIARA

Mladá Matica – budovateľka nasledujúcej matičnej generácie – Záujmový odbor Mladá Matica začal písať svoju históriu už v roku 1992. V tomto období išlo o Radu matičnej mládeže, ktorá pracovala ako poradný orgán pre Členské ústredie Matice slovenskej. Odvtedy sa v orgánoch a v matričných knihách mladých matičiarov vystriedalo množstvo mien a osobností, z ktorých sa niektorí viac, iní menej zapájali do činnosti ustanovizne. Úplne prirodzená je tiež skutočnosť, že práve z radov matičných mládežníkov často vyrastú funkcionári angažovaní v aktivitách miestnych odborov.

Cieľ máme spoločný

Neraz ich kroky vedú aj do orgánov Matice slovenskej. Polemika o potrebe existencie Mladej Matice je preto z môjho pohľadu bezpredmetná. Veď i športovci združení v klube sú podľa veku rozdelení do niekoľkých kategórií. Všetci však bojujú za svoj klub, za svoje mesto a krajinu. Takisto aj matičiari – bez rozdielu, či ide o člena miestneho odboru Matice slovenskej, alebo Mladej Matice, prípadne člena iného záujmového alebo vedeckého odboru – všetkým nám musí záležať na jednom spoločnom cieli. Tým je budovanie a pozdvihnutie našej ochrankyne národa, podpora vlastenectva, hrdosti a kultúry.

Zaiste, každá generácia je špecifická, má rôzne záujmy a preferuje odlišnú formu aktivít. Práve preto Mladá Matica oslovuje svojou činnosťou a aktivitami už mladšiu generáciu Slovákov a pripravuje pre nich súčasnejšie a príťažlivejšie podujatia. Tieto akcie sú určené konkrétnym vekovým kategóriám, dokážu ich osloviť a nenásilnou formou im predstaviť aj časť matičného poslania, ba dokonca zapáliť v nich iskierku národného cítenia a následne upriamiť pozornosť mladých ľudí na život na národnom poli. Postupnými krokmi tak rozdúcha v srdci z iskierky oheň, ktorý planie.

Za viac ako štvrťstoročnú históriu mladomatičného hnutia sa tento záujem prebudil v množstve ľudí. Už od samého začiatku zanietení mladí matičiari prenikali do výboru Matice slovenskej či do vedúcich funkcií. Stávali sa a stále sa stávajú aj prirodzenými pokračovateľmi a nositeľmi matičného poslania v miestnych odboroch Matice slovenskej. Aktuálnym a rukolapným dôkazom dobrého rozhodnutia z roku 1992 a 1993 založiť špecifický mládežnícky odbor je skutočnosť, že množstvo členov celoslovenského výboru Matice slovenskej vzišlo práve z radov mladých matičiarov, a ešte príznačnejší je aj fakt, že i vedenie ustanovizne na čele s jej predsedom vzišlo z Mladej Matice.

Ján MARKO

vydavatel.sk
SLOVAKIA ONLINE
·tasr·

Predseda Matice Marián GEŠPER rokoval so štúrovskými matičiarmi

O zložitých prevádzkových problémoch

Margaréta VYŠNÁ – Foto: D MS Komárno

Trinásteho februára 2018 sa uskutočnilo plánované pracovné stretnutie predsedu Mariána Gešpera a zástupcu ČÚ MS Martina Hajnika v matičnej budove v Štúrove, kde sídlia Oblastné pracovisko MS, Miestny odbor MS aj Stredisko národnostných vzťahov MS. Témou trojhodinového rokovania boli rôznorodé a zložité problémy prevádzky aj existencie spomínaných matičných pracovísk. Popri ich zástupcoch boli na rokovaní prítomní aj Slováci z blízkych maďarských Mlynkov, s ktorými Štúrovčania úzko spolupracujú.

Štúrovskí matičiari nemajú vo svojej činnosti na ružiach ustlané, keďže každodenne narážajú na mnoho vlečúcich sa problémov. Na ich riešenie bolo zamerané pracovné rokovanie s predsedom Matice Mariánom GEŠPEROM, ktoré sa ukutočnilo 13. februára t. r.

Predseda MS M. Gešper sa podrobne zoznámil s majetkovo-právnou podstatou tamojších objektov a podrobne diskutoval o možných riešeniach. Matičiari informovali predsedu o chronológii vzniku vlečúceho sa sporu „o garáže“, vypočul si názory tamojších funkcionárov a ich predstavy na riešenie problému. Po intenzívnej diskusii a názorovej zhode sa dohodli na spoločnom zásadnom riešení – udržaní matičnej budovy a perspektívnej kúpy garáží, samozrejme, ak sa vyrieši základný predpoklad – a tým sú financie, ktoré v súčasnosti MS nemá. Štúrovskí matičiari navrhujú podľa možností vytvoriť z matičných priestorov Dom Matice slovenskej Štúrovo, turistické, rekreačné, športové a ubytovacie stredisko s využitím vonkajších priestorov na oddych, stanovanie a detské hry. Kúpou garáží by sa uzavrela viac ako desaťročná trauma štúrovských a v súčasnosti už aj celomatičných vzťahov, ale bola by to aj výdatná, finančná, personálna a materiálna pomoc pre Slovákov v Štúrove a širšom okolí slovenského juhu a zahraničných Slovákov.

Na slovenskom juhu stráca štát svoje postavenie a kompetencie, dôsledkom čoho sú kritické podmienky na život tamojších Slovákov. Na problémy narážajú na každom kroku – v školstve, jazykovej oblasti, účasti na verejných veciach, medziľudských vzťahoch či kultúre. Štúrovčania sa preto opäť obracajú o pomoc na Maticu slovenskú. Okrem čoraz silnejšej asimilácie Slovákov, najmä v oblasti školstva v Maďarsku, je dlhoročným problémom vysielanie slovenských médií na území Maďarska. To, čo je už dlhodobo samozrejmé na Slovensku, nedá sa dlhý čas presadiť v Maďarsku. Marián Gešper ubezpečil predsedníčku Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Martu Demjénovú, že sa oboznámi s možnosťami vysielania slovenskej verejnoprávnej televízie aj na územie Maďarska a pokúsi sa o riešenie tohto problému.

Spisovateľ A. CHUDOBA má v milovanom Pukanci pamätnú tabuľu

Mál rád svoju rodnú hrudu

Text a foto: Peter HORŇÁK

Andrej CHUDOBA bol významný predstaviteľ súčasnej slovenskej literatúry a popredná osobnosť kultúrneho života levického regiónu. Jeho meno je nerozlučne spojené nielen so slovenskou literatúrou, ale aj s Maticou slovenskou. Bol považovaný za významného matičného dejateľa, ktorý mal rád svoju „rodnú hrudu“ a Slovensko, čo odzrkadlil aj vo svojich dielach. Rodák z Krškán umrel v januári 2014 vo veku osemdesiatšesť rokov v dlhoročnom pôsobisku v Pukanci.

Matica slovenská nezabúda na významné osobnosti slovenského národného života. Spisovateľa Andreja Chudobu si matičiari uctili 26. februára odhalením pamätnej tabule v Základnej škole v Pukanci, kde dlhé roky pôsobil ako učiteľ.

Táto škola spoločne s Maticou slovenskou od roku 1997 usporadúva literárnu súťaž pre talentovaných žiakov pod názvom Cena Andreja Chudobu.

Priatelia, známi a priaznivci pri literátovom hrobe v Pukanci.

■ *OBDARENÝ TALENTOM*

Andrej Chudoba bol obdarený literárnym talentom. Najväčší ohlas zaznamenali jeho majstrovské prozaické diela, najmä romány. Námety na beletristickú tvorbu čerpal z rodného prostredia južného Slovenska, ktoré miloval. „Krajina je natoľko zrastená s človekom, že ju jednoducho nemožno od neho oddeliť. Krajina je človek a človek je krajina. Človek je všadeprítomný, tak ako je krajina všadeprítomná v jeho živote. Aj preto, že tekovská krajina je predovšetkým poľom, gruntom, dedičstvom, otcovizňou. Človek je v nej zabývaný v každej brázde, v každom švíku a táliku. Každý kúsok zeme tu komusi patrí, každý fliačik je zrastený s osudom kohosi, prirastený k srdcu i k rukám, zem je alfou i omegou, zmyslom i cieľom, túžbou i bremenom, požehnaním i prekliatím, šťastím i nešťastím, láskou i nenávisťou, pokojom i bojom, je skrátka všetkým,“ povedal Andrej Chudoba.

Po slávnostnom odhalení tabule sa na miestnom evanjelickom cintoríne pri hrobe Andreja Chudobu konala pietna spomienka. Súčasťou spomienky bolo aj kolokvium Andrej Chudoba v prítomnosti, ktoré otvoril riaditeľ Domu Matice slovenskej v Leviciach Miroslav Považan. Na podujatí sa diskutovalo o spisovateľovi v rôznych súvislostiach, ale najmä v kontexte slovenskej literatúry.

■ *LITERÁTOV PRÍNOS*

Viackrát tu zaznelo, že tvorba Andreja Chudobu bola výrazným prínosom pre slovenskú literatúru. Ukončením jeho životnej púte stratila slovenská literatúra, matičné hnutie i kultúra jedného zo svojich výrazných predstaviteľov. Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Levice, spisovateľa na podujatí sprítomnil rôznymi dokumentačnými materiálmi.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

V SNN č. 6 sme sa pýtali na miesto posledného odpočinku ďalšieho blízkeho spolupracovníka Ľudovíta Štúra v redakcii Slovenských národných novín Bohuslava Nosáka-Nezabudova. Správna odpoveď mala znieť, že je pochovaný v Sabinove. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: **Stanislav Hargaš, Bratislava; Ondrej Žiak, Piešťany; Jana Hovorková, Poprad.** Dnes v našom kvíze trochu zmeníme zameranie a spýtame sa – aj so zreteľom na našu pravidelnú rubriku Všimli sme si – kde sa na Slovensku nachádza národný žrebčín s chovom slávneho plemena koňa lipican? Svoje odpovede posielajte na redakčnú adresu našej administrátorke Ľubici Rišiaňovej do polovice marca t. r.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

10. marca

– pred sto tridsiatimi rokmi sa narodil lekár a dramatik MUDr. Ivan Stodola (1888 – 1977), po februári 1948 väzeň nového režimu; autor večne živých komédií, historických drám a memoárových kníh: Bolo, ako bolo, Strýko Aurel, Smutné časy, smutný dom

– v roku 1948 našli na dlažbe nádvoria Černínskeho paláca v Prahe pod oknom bytu na treťom poschodí mŕtvolu ministra zahraničia ČSR Jana Masaryka (1886 – 1948), syna prezidenta T. G. Masaryka; 70. výročie

11. marca

– pred sto piatimi rokmi sa narodil zakladateľ Slovenského divadla v Prešove, neskôr aj bratislavskej Tatra revue František Rell (1913 – 2009)

– štyridsaťpäť rokov, čo umrel básnik a diplomat Teo Florin (1908 – 1973), tajomník ministra Dr. V. Clementisa, po jeho odsúdení a poprave uväznený

12. marca

– dvadsať rokov od smrti Jozefa Kronera (1924 – 1998), člena Komorného divadla v Martine a SND; preslávil sa aj vo filmoch Štvorylka, Obchod na korze (Oscar za najlepší cudzojazyčný film, 1966), Pacho, hybský zbojník, Tisícročná včela...), autor spomienkových kníh, najznámejšia je Herec na udici

13. marca

– stodesať rokov uplynulo od veľkolepého klavírneho koncertu Mikuláša Schneidera Trnavského v Berlíne, na ktorom hral iba slovenské ľudové piesne; koncert mal obrovský ohlas v nemeckej tlači (1908)

– pred sto piatimi rokmi sa v Drienovom narodil spisovateľ Dominik Tatarka (1913 – 1989), autor kníh Panna zázračnica, Farská republika, Rozhovory bez konca, Prútené kreslá, Démon súhlasu a i.; po okupácii v roku 1968 podpísal Chartu 77 a jeho prózy vychádzali v samizdate, k storočnici vyšla o ňom monografia M. Bátorovej Dominik Tatarka – slovenský Don Quijote (SAV, 2012)

14. marca

– v roku 1953, pár dní po návrate z pohrebu J. V. Stalina, zomrel predseda KSČ a prezident K. Gottwald; 65. výročie

– päťdesiat rokov je Bratislava znova hlavným mestom Slovenska, schválila to Slovenská národná rada v ovzduší dubčekovského odmäku

– pred dvadsiatimi rokmi umrel hokejista Dušan Pašek (1960 – 1998), majster sveta z roku 1985, reprezentant ČSR a SR

– plodný spisovateľ literatúry faktu, publicista a redaktor Literárneho týždenníka Dušan Mikolaj sa dožíva sedemdesiatky

15. marca

– stodvadsaťpäť rokov od smrti bratislavského sochára Antona Brandla (1847 – 1893)

16. marca

– stosedemdesiatpäť rokov (1843), čo mladý štúrovec Augustín Horislav Škultéty notovo zapísal ľudovú pesničku Kopala studničku..., ktorá sa stala hymnou, keď predtým k nej nový text napísal Janko Matúška

– humorista Milan Lechan má sedemdesiatpäť rokov

(jč)

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 36 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupca šéfredaktora Emil SEMANCO. Sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/38 12 838, 38 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Administrácia: Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/38 12 838, 38 12 811. Tlač Neografia, a. s., Martin.. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián Gešper, Marek Hanuska, Jaroslav Chovanec, Štefan Martinkovič, Veronika Matušková, Ján Čomaj, Ján Jankovič, Viliam Komora, Ján Seman, Peter Štrelinger. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j. 1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180 USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciame. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.